

ЗАКОН

О ОСНОВАМА СИСТЕМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА *

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет закона

Члан 1.

Овим законом уређују се основе система предшколског, основног и средњег образовања и васпитања, и то: циљеви образовања и васпитања, начин и услови за обављање делатности предшколског васпитања и образовања, основног и средњег образовања и васпитања, врсте програма образовања и васпитања, оснивање, организација, финансирање и надзор над радом установа образовања и васпитања (у даљем тексту: установа), као и друга питања од значаја за образовање и васпитање.

Делатност образовања и васпитања

Члан 2.

Делатност образовања и васпитања обавља се као предшколско васпитање и образовање, основно и средње образовање и васпитање.

Системом образовања и васпитања обезбеђују се:

- 1) доступност образовања и васпитања;
- 2) могућност за образовање и васпитање под једнаким условима и на економски недовољно развијеним подручјима, као и у социјално, односно културно мање подстицајним срединама;
- 3) квалитетно образовање и васпитање, које осигурава стицање језичке, математичке, научне, уметничке, културне, здравствене, еколошке и информатичке писмености, неопходне за живот у савременом и сложенем друштву;
- 4) образовање и васпитање које одговара степену развоја и узрасту детета, односно ученика;
- 5) једнака могућност за образовање деце и ученика са сметњама у развоју;
- 6) подстицање ученика за стицање што вишег нивоа образовања и што већег укључења у процес доживотног учења;

* Закон је објављен у "Службеном гласнику РС" бр. 62/2003 и 64/2003), а ступио је на снагу 25.05.2003. године.

¹ Закон о изменама и допунама Закона о основама система образовања и васпитања је објављен у "Службеном гласнику РС", бр. 58/04 и 62/04 од 28. маја 2004. године, а ступио на снагу 5. јуна 2004. године).

- 7) максимална хоризонтална и вертикална покретљивост у оквиру система образовања и васпитања.

Начин обављања делатности образовања и васпитања прописан је овим законом и посебним законима у области образовања и васпитања (у даљем тексту:).

Циљеви образовања и васпитања

Члан 3.

Циљеви и задаци образовања и васпитања¹ јесу:

- 1) развој интелектуалних капацитета и знања деце и ученика нужних за разумевање природе, друштва, себе и света у коме живе, у складу са њиховим развојним потребама, могућностима и интересовањима;
- 2) подстицање и развој физичких и здравствених способности деце и ученика;
- 3) оспособљавање за рад, даље образовање и самостално учење, у складу са начелима сталног усавршавања и начелима доживотног учења;
- 4) оспособљавање за самостално и одговорно доношење одлука које се односе на сопствени развој и будући живот;
- 5) развијање свести о државној и националној припадности, неговање српске традиције и културе, као и традиције и културе националних мањина;¹
- 6) омогућавање укључивања у процесе европског и међународног повезивања;¹
- 7) развијање свести о значају заштите и очувања природе и животне средине;
- 8) усвајање, разумевање и развој основних социјалних и моралних вредности демократски уређеног, хуманог и толерантног друштва;
- 9) уважавање плурализма вредности и омогућавање, подстицање и изградња сопственог система вредности и вредносних ставова који се темеље на начелима различитости и добробити за све;
- 10) поштовање права деце, људских и грађанских права и основних слобода и развијање способности за живот у демократски уређеном друштву;
- 11) развијање код деце и ученика **радозналости и отворености за културу традиционалних цркава и верских заједница, као и**¹ етничке и верске толеранције, јачање поверења међу децом и ученицима и спречавање понашања која нарушавају остваривање права на различитост;

- 12) развијање и неговање другарства и пријатељства, усвајање вредности заједничког живота и подстицање индивидуалне одговорности.

Право на образовање и васпитање

Члан 4.

Свако има право на образовање и васпитање.

Грађани Републике Србије једнаки су у остваривању права на образовање и васпитање, без обзира на пол, расу, националну, верску и језичку припадност, узраст, физичку и психичку конституцију, социјално и културно порекло, имовно стање, политичко опредељење или друго лично својство.

Основно образовање обавезно је и бесплатно.

Лица са сметњама у развоју, одрасли и лица са посебним способностима имају право на образовање и васпитање које уважава њихове посебне образовне и васпитне потребе, у складу са овим и посебним законом.

Обављање делатности

Члан 5.

Делатност образовања и васпитања обавља установа, у складу са овим и посебним законом.

На оснивање и рад установа из става 1. овог члана примењују се прописи о јавним службама.

Образовно-васпитни рад

Члан 6.

У установи образовно-васпитни рад обављају: наставник, васпитач, стручни сарадник, помоћни наставник и друго лице, у складу са овим и посебним законом.

Лице из става 1. овог члана, као и други запослени у установи дужни су да својим радом и укупним понашањем доприносе остваривању циљева образовања и васпитања.

Запослени у установи остварује права, обавезе и одговорности у складу са овим законом и законом којим се уређују радни односи у државним органима.

Употреба језика

Члан 7.

Образовно-васпитни рад остварује се на српском језику.

За припаднике националне мањине образовно-васпитни рад остварује се на матерњем језику. Изузетно он се може остваривати и на српском језику.

Образовно-васпитни рад може да се изводи и на страном језику, у складу са посебним законом.

Образовно-васпитни рад за лица која користе језик знакова изводи се на језику знакова и помоћу средстава тог језика.

Евиденција и јавне исправе

Члан 8.

Установа води прописану евиденцију и издаје јавне исправе, у складу са посебним законом.

Лични подаци уписани у евиденцију прикупљају се, обрађују, чувају и користе за потребе образовно-васпитног рада и достављају министарству надлежном за послове образовања (у даљем тексту: Министарство) за обављање законом утврђених послова.

За потребе научноистраживачког рада и приликом израде статистичких анализа, лични подаци користе се и објављују на начин којим се обезбеђује заштита идентитета учесника образовања и васпитања.

Јавна исправа и исправа издата супротно овом и посебном закону - ништава је.

Надзор

Члан 9.

Надзор над применом овог закона врши Министарство, у складу са законом.

II. РАЗВОЈ, ОБЕЗБЕЂИВАЊЕ И УНАПРЕЂИВАЊЕ КВАЛИТЕТА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

1. Национални просветни савет¹

Члан 10.

Ради утврђивања праваца развоја и унапређивања квалитета предшколског, основног и средњег образовања и васпитања образује се Национални просветни савет (у даљем тексту: Савет).

Рад Савета је јаван.

Кад Савет разматра питања која чине део политике Републике Србије (у даљем тексту: Република) у области образовања и васпитања, дужан је да обезбеди усаглашене ставове са одговарајућим институцијама у чијој су надлежности питања развоја високог и других облика образовања.

Савет је дужан да Народној скупштини Републике Србије (у даљем тексту: Народна скупштина) подноси извештај о свом раду најмање једанпут годишње.

Савет може да образује сталне и повремене комисије из реда наставника, васпитача, стручних сарадника и других истакнутих стручњака и научника, у складу с пословником.

Административно-техничке послове за потребе Савета обавља Министарство.

Средства за рад Савета обезбеђују се у буџету Републике.
Чланови Савета и комисија из става 5. овог члана имају право на накнаду за рад у висини коју утврди Народна скупштина.
Савет доноси пословник о свом раду.¹

Састав Савета¹

Члан 11.

Савет има 42 члана, укључујући и председника, које бира Народна скупштина на време од шест година.

Изузетно од става 1. овог члана, половини чланова првоизабраног састава Савета мандат траје три године.

Председник и чланови Савета бирају се, и то:

- 1) три члана из реда академика - редовних професора универзитета, са листе кандидата коју подноси Српска академија наука и уметности и један члан Матице српске из реда редовних професора универзитета, са листе кандидата коју подноси Матица српска;
- 2) четири члана из реда наставника Универзитета у Београду, са листе кандидата коју подноси Универзитет у Београду;
- 3) по један члан из реда наставника других универзитета чији је оснивач Република, односно аутономна покрајина: Универзитета у Нишу, Универзитета у Крагујевцу, Универзитета у Новом Саду, Универзитета у Приштини са седиштем у Косовској Митровици и Универзитета уметности у Београду, са листе кандидата коју подносе ови универзитети;
- 4) члан из реда наставника учитељског факултета, са листе кандидата коју заједнички подносе учитељски факултети чији је оснивач Република;
- 5) по један члан из реда стручних удружења наставника, васпитача и стручних сарадника: Заједнице васпитача предшколских установа, Савеза учитеља Србије, Друштва за српски језик Србије, Друштва за стране језике Србије, Друштва математичара Србије, Савеза друштава историчара Србије, Српског географског друштва, Друштва физичара Србије, Српског хемијског друштва, Српског биолошког друштва, Српског филозофског друштва, Савеза друштава музичких и балетских педагога Србије, Друштва ликовних педагога Србије, Савеза педагога за физичку културу, Друштва психолога Србије, Педагошког друштва Србије и Друштва дефектолога Србије, са листа кандидата које подносе ова удружења;
- 6) четири члана из реда представника заједница средњих стручних школа, са листе кандидата коју заједнички подносе

ове заједнице, и један члан из реда представника Заједнице гимназија, са листе кандидата коју подноси та заједница;

- 7) члан из реда Српске православне цркве, са листе кандидата коју подноси ова црква;
- 8) члан из реда традиционалних цркава и верских заједница, осим Српске православне цркве, са листе кандидата коју заједнички подносе ове цркве и верске заједнице;
- 9) члан из реда националних мањина, са листе кандидата коју заједнички подносе савети националних мањина;
- 10) члан из реда националне организације за запошљавање, са листе кандидата коју подноси ова организација;
- 11) члан из реда репрезентативних синдиката, са листе кандидата коју заједнички подносе ови синдикати;
- 12) члан из реда удружења послодаваца, са листе кандидата коју заједнички подносе ова удружења.

Подносиоци листа из става 3. овог члана дужни су да доставе листе кандидата за чланове Савета два месеца пре истека мандата чланова Савета којима мандат истиче.

Листа из става 3. овог члана садржи већи број кандидата од броја чланова који се бирају.

Ако подносилац листе не достави листу у року из става 4. овог члана, Народна скупштина бира чланове Савета из реда прописане структуре.

Најмање половина чланова Савета бира се из реда стручњака из области образовања и васпитања.

Председник Савета бира се из реда стручњака из области образовања и васпитања.

За члана Савета не може да буде изабрано лице које је именовано, изабрано или постављено на функцију у државном органу, органу територијалне аутономије, односно локалне самоуправе и лице изабрано у орган политичке странке или орган управљања установе.

Народна скупштина разрешава члана Савета пре истека мандата, и то: на лични захтев, ако не испуњава своју дужност као члан Савета, односно својим поступцима повреди углед дужности коју обавља или уколико наступи услов из става 9. овог члана.

У случају разрешења члана Савета пре истека мандата, бира се нови члан до истека мандата Савета, са листе која је поднета за избор чланова Савета.

Савет доноси одлуке већином гласова од укупног броја чланова Савета.

Седницама Савета присуствује представник Министарства, без права одлучивања.

Надлежност Савета¹

Члан 12.

У области развоја и унапређивања система образовања и васпитања Савет:

- 1) утврђује правце развоја и унапређивања квалитета предшколског, основног и средњег образовања и васпитања;**
- 2) прати и анализира стање образовања на свим нивоима из своје надлежности и усаглашеност система образовања са европским стандардима;**
- 3) разматра, заузима ставове и даје мишљење Министарству у поступку доношења закона и других аката, којима се уређују питања од значаја за област образовања и васпитања;**
- 4) доноси: опште основе предшколског програма, наставне планове и програме основног и средњег образовања и васпитања и основе васпитног програма;**
- 5) предлаже министру: програме завршног и матурског испита у основном и средњем образовању и васпитању, посебне програме предшколског васпитања и образовања, стручног оспособљавања и обуке, у складу са овим и посебним законом;**
- 6) предлаже министру уџбенике и наставна средства;**
- 7) утврђује листу образовних профила;**
- 8) утврђује стандарде:**
 - (1) квалитета образовања и васпитања по нивоима и врстама и опште и посебне стандарде знања;**
 - (2) за увођење у посао наставника, васпитача и стручног сарадника, укључујући и оспособљавање наставника и васпитача за рад са децом и ученицима са сметњама у развоју, као и за стицање дозволе за рад;**
 - (3) сталног стручног усавршавања запослених у установама;**
 - (4) знања, вештина и способности за директора;**
 - (5) знања, вештина и способности за професију наставника и васпитача и њиховог професионалног напредовања;**

- (6) за стицање образовања наставника, васпитача и стручних сарадника, као и допунског образовања наставника;
 - (7) за остваривање посебних програма предшколског васпитања и образовања;
 - (8) за остваривање посебних програма стручног оспособљавања и обуке;
 - (9) квалитета уџбеника и наставних средстава;
 - (10) простора, опреме и наставних средстава;
- 9) обавља и друге послове, у складу са законом.

Акти из тач. 4), 7) и 8) објављују се у "Просветном гласнику".

Савет најмање једанпут годишње доставља Народној скупштини мишљење о стању у области образовања и васпитања и развоја предшколског, основног и средњег образовања и васпитања.

Чл. 13. до 16. брисани.¹

2. Завод за унапређивање образовања и васпитања и

Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања¹

Члан 17.

Ради праћења, обезбеђивања и унапређивања квалитета и развоја система образовања и васпитања Република оснива установе - Завод за унапређивање образовања и васпитања и Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања (у даљем тексту: заводи), за обављање развојних, саветодавних, истраживачких и других стручних послова у предшколском, основном и средњем образовању и васпитању.

Акте о оснивању завода доноси Влада.

На оснивање, организацију и рад завода примењују се прописи о јавним службама.

О промени назива, седишта и статусној промени завода одлучује Влада.

На статут и годишњи план и програм рада завода сагласност даје Влада.

Заводи подносе извештаје о свом раду Влади најмање једанпут годишње.

За оснивање и рад завода средства се обезбеђују у буџету Републике.

Завод за унапређивање образовања и васпитања¹

Члан 18.

Завод за унапређивање образовања и васпитања обавља стручне послове у припреми прописа из надлежности Савета и Министарства, као и друге послове у складу са законом, актом о оснивању и статутом.

Завод из става 1. овог члана у свом саставу има организационе јединице - центре, и то:

- 1) Центар за стратешки развој;
- 2) Центар за развој програма и уџбеника;
- 3) Центар за професионални развој запослених;
- 4) Центар за стручно и уметничко образовање.

Завод из става 1. овог члана може да има и друге организационе јединице, у складу са статутом.

Центар за стратешки развој¹

Члан 19.

Центар за стратешки развој обавља стручне послове из делатности Завода за унапређивање образовања и васпитања, а који се нарочито односе на: развој образовања и васпитања по нивоима и врстама; стратешке циљеве и задатке развоја система образовања и васпитања у процесу доживотног учења; васпитни рад у остваривању образовања и васпитања; обезбеђивање прилагођеног образовања и васпитања - ученика са посебним способностима, образовања одраслих, лица којима је потребна посебна друштвена подршка (лица са сметњама у развоју, менталним оштећењима, оболела од системских болести, са стеченим инвалидитетом, телесни инвалиди), деце и ученика са проблемима социјалне адаптације и другим поремећајима у социјалном понашању; мрежу установа; усаглашеност образовног система са европским упоредним системима образовања; методологију подучавања и учења; програме завршних и матурских испита.

Центар за развој програма и уџбеника¹

Члан 20.

Центар за развој програма и уџбеника обавља стручне послове из делатности Завода за унапређивање образовања и васпитања, а који се нарочито односе на припрему програма: образовања по нивоима и врстама, образовања ученика са посебним способностима, основног образовања у иностранству; образовања одраслих, лица којима је потребна

посебна друштвена подршка; као и на квалитет и поступак одобравања уџбеника и наставних средстава.

*Центар за професионални развој запослених*¹

Члан 21.

Центар за професионални развој запослених обавља стручне послове из делатности Завода за унапређивање образовања и васпитања, а који се нарочито односе на: унапређивање и развој система сталног стручног усавршавања и професионални развој запослених у установи; полагање испита за дозволу за рад наставника, васпитача и стручног сарадника и испита за директора; вредновање квалитета остваривања програма сталног стручног усавршавања запослених; пружање стручно-педагошке помоћи наставнику, васпитачу и стручном сараднику; сарадњу са наставничким факултетима, универзитетима и другим стручним институцијама у земљи и иностранству.

*Центар за стручно и уметничко образовање*¹

Члан 22.

Центар за стручно и уметничко образовање обавља стручне послове из делатности Завода за унапређивање образовања и васпитања, а који се нарочито односе на: развој, праћење и осигурање квалитета стручног и уметничког образовања, стручног усавршавања након завршеног средњег образовања, стручног оспособљавања и обуке; стручну и уметничку матуру, завршни, специјалистички и мајсторски испит; програме стручног оспособљавања и обуке.

*Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања*¹

Члан 23.

Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања обавља стручне послове у области праћења и вредновања степена остварености циљева, задатака и општих и посебних стандарда знања по нивоима и врстама, као и друге послове у складу са законом, актом о оснивању и статутом.

Завод из става 1. овог члана нарочито обавља стручне послове у вези са: предлагањем општих и посебних стандарда знања, вредновањем рада наставника, васпитача, стручних сарадника и установа, провером резултата остварености прописаних циљева, задатака и општих и посебних стандарда знања на републичком нивоу, реализацијом међународних студија, праћењем ученичких постигнућа, пружањем стручне подршке Министарству, Савету и школама у домену праћења и вредновања степена остварености циљева, задатака и општих и посебних стандарда знања и праћењем усаглашености система вредновања и осигурања квалитета

образовања и васпитања са европским упоредним системима вредновања и осигурања квалитета образовања и васпитања.

Стручни тимови ¹

Члан 24.

Заводи могу да образују посебне стручне тимове из реда стручњака у области образовања и васпитања или да ангажују научноистраживачке институције, уз сагласност Министарства.

Члану стручног тима из става 1. овог члана за време рада у стручном тиму мирује радни однос на радном месту са кога одсуствује.

Рад Савета и завода ¹

Члан 25.

Заводи обављају стручне послове у припреми аката који су у надлежности Савета, односно министра, по пријему образложеног захтева Савета, односно министра.

Захтев из става 1. овог члана садржи и рок за припрему материјала.

Савет, односно министар дужан је да донесе одлуку, односно акт најдуже у року од три месеца од дана пријема материјала завода.

Уколико заводи по протеку рока из става 2. овог члана не припреме потребан материјал, Савет, односно министар доноси акт из своје надлежности, без стручне обраде завода.

Савет доноси акт из своје надлежности и по достављању образложеног захтева министра.

Захтев из става 5. овог члана садржи и рок за доношење акта.

Ако Савет у року из ст. 3. и 6. овог члана не донесе акт из своје надлежности, акт доноси министар.

Савет, односно заводи могу да поднесу иницијативу министру, односно Влади за решавање одређених питања из своје надлежности.

Члан 26. брисан. ¹

3. Министарство

Надлежност Министарства ¹

Члан 27.

У области образовања и васпитања Министарство, нарочито:

- 1) планира и прати развој образовања и васпитања;
- 2) врши надзор над радом установа и завода;

- 3) планира, координира и организује програме сталног стручног усавршавања запослених у установама;
- 4) врши проверу резултата остварености прописаних циљева и задатака образовања на републичком нивоу;
- 5) остварује међународну сарадњу на плану развоја система образовања и васпитања, анализу и преношење страних искуства европских програма и достигнућа, као и послове усаглашавања са европским образовним системима;
- 6) води базу података о образовању и васпитању;
- 7) води регистар и издаје дозволе за рад наставника, васпитача и стручних сарадника.

Школска управа

Члан 28.

За обављање стручно-педагошког надзора, давање подршке развојном планирању и осигурању квалитета рада установа и обављање других послова утврђених законом, у Министарству се образују организационе јединице за обављање тих послова ван седишта Министарства - школске управе, у складу са законом.

Министарство у оквиру школске управе:

- 1) обавља стручно-педагошки надзор у установама;
- 2) координира стручно усавршавање наставника, васпитача, стручног сарадника, директора и секретара установе;
- 3) даје подршку развојном планирању, развоју предшколског и школског програма и осигурању квалитета образовања;
- 4) учествује у припремама плана развоја образовања и васпитања за подручје за које је образована школска управа и прати његово остваривање;
- 5) одржава и ажурира базу података о образовању и васпитању и стара се о несметаном протоку података у оквиру јединственог информационог система Министарства;
- 6) обавља и друге послове, у складу са законом и другим прописима.

III. УСТАНОВЕ И ДРУГЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ

Врсте установа

Члан 29.

Делатност образовања и васпитања обављају:

- 1) у предшколском васпитању и образовању - предшколска установа (у даљем тексту: дечји вртић);

- 2) у основном образовању и васпитању - основна школа, основна школа за образовање одраслих, основна музичка, односно балетска школа и основна школа за образовање ученика са сметњама у развоју;
- 3) у средњем образовању и васпитању - средња школа, и то: гимназија (општа и специјализована), стручна школа, мешовита школа, уметничка школа, средња школа за образовање одраслих и средња школа за ученике са сметњама у развоју.

Школа може да обезбеђује смештај и исхрану ученика (у даљем тексту: школа са домом).

Образовни програми установа

Члан 30.

Дечји вртић остварује предшколски програм, а може да остварује и посебне предшколске програме, односно прилагођене програме за децу са сметњама у развоју и друге програме, у складу са посебним законом.

Основна школа остварује школски програм, а може да остварује и: прилагођен школски програм за ученике и одрасле са сметњама у развоју, посебан школски програм за музичко и балетско образовање, посебан школски програм за образовање одраслих, васпитни програм за ученике у школи са домом и друге програме, у складу са посебним законом.

Средња школа остварује школски програм општег, стручног и уметничког образовања, а може да остварује и: прилагођен школски програм за ученике и одрасле са сметњама у развоју, посебан школски програм за музичко и балетско образовање, посебан школски програм за образовање одраслих, васпитни програм за ученике у школи са домом, програм специјалистичког и мајсторског образовања, програм стручног оспособљавања, обуке и друге програме, у складу са посебним законом.

Основна школа може да остварује и предшколски програм, а средња уметничка школа и школа за ученике са сметњама у развоју и школски програм основног образовања и васпитања.

Оснивање

Члан 31.

Установу може да оснује Република, аутономна покрајина, јединица локалне самоуправе, друго правно или физичко лице.

Република, односно аутономна покрајина може да оснује посебну установу - вежбаоницу, која је наставна база универзитета, у складу са овим и посебним законом.

Мрежа установа

Члан 32.

Број и просторни распоред установа чији је оснивач Република, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе, према врсти и структури, планира се актом о мрежи установа.

Установа се оснива у складу са актом о мрежи установа.

Акт о мрежи дечјих вртића и основних школа доноси скупштина јединице локалне самоуправе, на основу критеријума које утврди Влада.

Сагласност на акт о мрежи основних школа даје Министарство.

Акт о мрежи средњих школа доноси Влада на основу:

- 1) броја и узраста ученика на одређеном подручју;
- 2) специфичности подручја (брдско-планинско, пригранично, недовољно развијено, национално мешовито подручје);
- 3) развојне специфичности подручја на основу утврђених потреба за запошљавање;
- 4) доступности и једнаких услова за стицање образовања и васпитања;
- 5) обезбеђености комуникације;
- 6) финансијских могућности Републике.

Услови за оснивање, почетак рада и обављање делатности

Члан 33.

Установа може да се оснује, да почне са радом и да обавља делатност образовања и васпитања ако има:

- 1) довољан број деце, ученика, односно учесника у образовању одраслих;
- 2) програм образовања и васпитања;
- 3) простор, опрему, наставна средства и наставнике, васпитаче и стручне сараднике, у складу са прописаним стандардима;
- 4) обезбеђена средства за оснивање и рад;
- 5) обезбеђене хигијенско-техничке услове, у складу са законом и прописима којима се уређује ова област.

Установа чији је оснивач друго правно или физичко лице може да почне са радом и да обавља делатност образовања и васпитања ако, осим услова из става 1. овог члана, има гаранцију пословне банке да су обезбеђена и средства за три године рада школе, односно за годину дана рада дечјег вртића.

Оснивач установе не може да буде физичко лице које је осуђивано за кривично дело на безусловну казну затвора у трајању од најмање шест месеци.

Ближе услове из става 1. овог члана прописује министар.

Издвојено одељење установе

Члан 34.

Установа обавља делатност у свом седишту.

Установа чији је оснивач Република, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе може да обавља делатност ван седишта, организовањем издвојеног одељења, уз сагласност Министарства.

Издвојено одељење нема својство правног лица.

На организовање и рад издвојеног одељења примењују се одредбе овог и посебног закона.

Верификација установа

Члан 35.

Установа може да почне са радом када се утврди да испуњава услове за оснивање и почетак рада и добије решење о верификацији.

Захтев за верификацију садржи: назив, седиште и врсту установе, програм образовања и васпитања, језик на коме ће се остваривати образовно-васпитни рад, разлоге и оправданост оснивања и услове које обезбеђује оснивач за почетак рада и обављање делатности. Уз захтев се достављају акт о оснивању установе и докази о испуњености услова из члана 33. овог закона.

О захтеву за верификацију установе одлучује Министарство најкасније у року од три месеца од подношења захтева.

Решење о захтеву за верификацију установе коначно је.

Проширена делатност установе

Члан 36.

Установа може да обавља и другу делатност која је у функцији образовања и васпитања (у даљем тексту: проширена делатност) под условом да се њоме не омета обављање делатности образовања и васпитања. Ученици могу да се ангажују само у оквиру практичне наставе, а наставници ако се не омета остваривање образовно-васпитног рада.¹

Проширена делатност установе може да буде давање услуга, производња, продаја и друга делатност којом се унапређује или доприноси рационалнијем и квалитетнијем обављању образовања и васпитања.

Одлуку о проширењу делатности доноси орган управљања установе, уз сагласност Министарства.

Одлука о проширењу делатности установе чији је оснивач Република, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе садржи и план прихода који ће се остварити и издатака за обављање те делатности, начин ангажовања ученика и запослених и начин располагања и план коришћења остварених средстава, у складу са прописима који регулишу буџетски систем.

Статусне промене и промене назива и седишта

Члан 37.

Установа може да врши статусне промене, промену назива или седишта.

Одлуку о статусној промени установе доноси орган управљања, уз сагласност оснивача.

Одлуку о промени назива или седишта установе доноси орган управљања, уз сагласност оснивача, а када је оснивач Република, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе, уз сагласност Министарства.

Школа не може да врши статусне промене, промену назива или седишта у току наставне године.

Забрана рада установе

Члан 38.

Када орган надлежан за обављање послова управног, односно стручно-педагошког надзора утврди да установа не испуњава прописане услове за рад или не обавља делатност на прописани начин, као и у случају обуставе рада организоване супротно закону, одредиће јој рок за испуњење услова, односно отклањање неправилности у обављању делатности и о томе ће обавестити оснивача.

Када установа чији је оснивач Република, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе не поступи по налогу органа из става 1. овог члана, односно када орган управљања не обавља послове из своје надлежности, а надлежни орган јединице локалне самоуправе не предузме мере у складу са законом, ни после прописаног рока за отклањање неправилности, Министарство претходно предузима следеће мере:

- 1) разрешава директора и поставља вршиоца дужности директора;
- 2) разрешава дужности орган управљања и именује привремени орган управљања.

Вршилац дужности директора установе и привремени орган управљања дужни су да испуне услове, односно отклоне утврђене неправилности, у року који одреди Министарство.

Вршилац дужности директора и привремени орган управљања обављају послове из своје надлежности до избора, односно именовања новог, а најдуже годину дана.

Ако вршилац дужности директора установе и привремени орган управљања не отклоне утврђене неправилности у смислу ст. 1. до 3. овог члана, Министарство забрањује рад установе.

Укидање установе

Члан 39.

Установа се укида у складу са законом.

Ученици школе која се укида имају право да заврше започето образовање у другој школи коју одреди Министарство.

Страна установа

Члан 40.

Установу може да оснује страном правно или физичко лице ради остваривања програма образовања и васпитања који нису донети на основу овог закона, ако је програм **прописан**¹ у иностранству, ако испуњава услове из члана 33. став 1. тач. 3) до 5) и ст. 2. и 3. овог закона и добије одобрење Министарства.

Исправа коју изда ученику установа из става 1. овог члана ради остваривања права на рад и даље образовање у Републици - нострификује се, односно врши се њена еквиваленција, у складу са посебним законом.

Друга организација¹

Члан 41.

Друга организација, односно физичко лице, може да остварује посебне програме у областима: предшколског васпитања и образовања, стручног оспособљавања и обуке, ако испуњава прописане стандарде за остваривање посебних програма и добије одобрење Министарства.

Регистар

Члан 42.

Министарство води евиденцију (у даљем тексту: регистар):

- 1) установа које обављају делатност образовања и васпитања, као и проширену делатност;
- 2) других организација и физичких лица која обављају послове у области предшколског васпитања и образовања или остварују **прописане**¹ посебне програме стручног оспособљавања или обуке;
- 3) **прописаних**¹ програма стручног оспособљавања и обуке.

Садржај и начин вођења регистра прописује министар.

Аутономија установе

Члан 43.

Под аутономијом установе подразумева се право на:

- 1) доношење статута, програма образовања и васпитања, развојног плана, годишњег програма рада установе и правила понашања у установи;
- 2) планирање стручног усавршавања и професионалног развоја наставника, васпитача и стручног сарадника;
- 3) избор запослених и представника запослених у орган управљања и стручни орган;

- 4) уређивање унутрашње организације и рада стручних органа;
- 5) сарадњу са другим установама, предузећима и организацијама.

Одговорност установе за безбедност деце и ученика

Члан 44.

Установа је дужна да пропише мере, начин и поступак заштите и безбедности деце, односно ученика за време остваривања образовно-васпитног рада и других активности које организује установа, у сарадњи са надлежним органом јединице локалне самоуправе.

Установа је дужна да спроводи мере из става 1. овог члана.

Правила понашања у установи

Члан 45.

У установи се негују односи међусобног разумевања и уважавања личности деце, ученика, запослених и родитеља.

Запослени имају обавезу да својим радом и укупним понашањем доприносе развијању позитивне атмосфере у установи.

Понашање у установи и односи деце, ученика, запослених и родитеља уређују се правилима понашања у установи.

Забрана дискриминације и страначког организовања

Члан 46.

У установи су забрањене активности којима се угрожавају, омаловавају или дискриминишу групе и појединци по основу расне, националне, језичке, верске или полне припадности, физичке или психичке конституције, узраста, социјалног и културног порекла, имовног стања, односно политичког опредељења, као и подстицање таквих активности.

Под дискриминацијом детета, односно ученика сматра се свако непосредно или посредно прављење разлика или њихово повлађивање, искључивање или ограничавање, чији је циљ спречавање остваривања права, смањење права или престанак једнаког третмана детета, односно ученика.

У установи је забрањено физичко насиље и вређање личности деце, ученика и запослених.

У установи није дозвољено страначко организовање и деловање и коришћење простора установе у те сврхе.

Статут установе

Члан 47.

Установа има статут.

Статут је основни општи акт установе, којим се ближе уређују организација, начин рада, управљање и руковођење у установи и друга питања у складу са законом.

Развојни план установе

Члан 48.

Установа има развојни план.

Развојни план установе јесте стратешки план развоја установе који садржи приоритете у остваривању образовно-васпитног рада, план и носиоце активности за сваку школску годину, критеријуме и мерила за вредновање планираних активности и друга питања од значаја за развој установе.

Развојни план доноси орган управљања, на предлог стручног актива за развојно планирање, за период од три до пет година.

У поступку провере квалитета рада установе вреднује се остваривање развојног плана установе.

Средства установе

Члан 49.

Земљиште, зграде и друга средства која су стечена, односно која стекну установе чији је оснивач Република, аутономна покрајина, односно јединица локалне самоуправе, јесу у државној својини и користе се за обављање делатности утврђене овим законом.

Струковно повезивање

Члан 50.

У функцији унапређивања средњег образовања школе могу да се међусобно повезују у струковна удружења.

На оснивање, организацију и рад удружења из става 1. овог члана сходно се примењују прописи који се односе на пословна удружења.

Струковна удружења имају право давања мишљења о образовним профилима, о учбеницима и о другим питањима од значаја за рад удружених школа.

IV. ОРГАНИ УСТАНОВЕ

Органи установе

Члан 51.

Установа има органе управљања, руковођења, стручне и саветодавне органе, у складу са овим законом, оснивачким актом и општим актом.

Приликом утврђивања састава органа управљања установе коју оснива друго правно или физичко лице, обезбеђује се равноправна заступљеност родитеља.

**Органи установе чији је оснивач Република, аутономна покрајина
или јединица локалне самоуправе**

Органи управљања установе

Члан 52.

Орган управљања у дечјем вртићу јесте управни одбор.
Орган управљања у школи јесте школски одбор.

Састав и именовање органа управљања

Члан 53.

Орган управљања има девет чланова, укључујући и председника.

Чланове органа управљања установе именује и разрешава скупштина јединице локалне самоуправе, а председника бирају чланови већином гласова од укупног броја чланова органа управљања.¹

Орган управљања установе чине по три представника запослених, родитеља и јединице локалне самоуправе.¹

Школски одбор основне школе за образовање одраслих има седам чланова, укључујући и председника, од којих три из реда запослених и четири представника јединице локалне самоуправе.

За средње школе од посебног интереса за Републику и уникатне школе, Министарство предлаже скупштини јединице локалне самоуправе три истакнута представника привредне коморе, удружења послодаваца, националне службе за запошљавање, синдиката и других заинтересованих за рад школе (у даљем тексту: социјални партнери).

Школски одбор средње школе за образовање одраслих има девет чланова, укључујући и председника, и то по три представника запослених, социјалних партнера и јединице локалне самоуправе.

Чланове органа управљања из реда запослених предлаже васпитно-образовно, односно наставничко веће, а из реда родитеља - савет родитеља, тајним изјашњавањем.

За члана органа управљања не може да буде предложено ни именовано лице које би могло да заступа интересе више структура, лице чији су послови, дужност или функција неспојиви са обављањем послова у органу управљања, као и лице које је већ именовано за члана органа управљања друге установе.

Скупштина јединице локалне самоуправе одлучује о предлогу овлашћеног предлагача.

Ако овлашћени предлагач не спроведе поступак у складу са Законом, или предложи кандидата супротно одредбама Закона, скупштина јединице локалне самоуправе одређује рок за усклађивање са Законом.

Ако овлашћени предлагач ни у датом року не поступи у складу са Законом, скупштина јединице локалне самоуправе именуваће чланове органа управљања без предлога овлашћеног предлагача.¹

Мандат органа управљања

Члан 54.

Чланови органа управљања именују се на четири године.

Поступак за именовање чланова органа управљања покреће се најкасније два месеца пре истека мандата претходно именованим члановима органа управљања.

Скупштина јединице локалне самоуправе разрешиће, пре истека мандата, поједине чланове, укључујући и председника или орган управљања установе, на лични захтев члана и ако:

- 1) орган управљања доноси незаконите одлуке;
- 2) члан органа управљања неоправданим одсуствовањима или несавесним радом онемогућава рад органа управљања;
- 3) у поступку преиспитавања акта о именовању утврди неправилности;
- 4) **овлашћени предлагач покрене иницијативу за разрешење члана органа управљања због престанка основа по којем је именован у орган управљања;**
- 5) **наступи услов из члана 53. став 8. овог закона.¹**

Када се утврде неправилности у поступку именовања, односно разрешења органа управљања, скупштина јединице локалне самоуправе дужна је да одмах покрене поступак за преиспитивање акта о именовању.

Привремени орган управљања

Члан 55.

Министар именује привремени орган управљања установе ако чланове органа управљања не именује јединица локалне самоуправе до истека мандата претходно именованим члановима органа управљања.¹

Мандат привременог органа управљања установе траје до именовања новог.

Надлежност органа управљања

Члан 56.

Орган управљања установе:

- 1) доноси статут, правила понашања у установи и друге опште акте;
- 2) доноси предшколски, школски, односно васпитни програм (у даљем тексту: програм образовања и васпитања), развојни план, годишњи програм рада и усваја извештаје о њиховом остваривању;
- 3) утврђује предлог финансијског плана за припрему буџета Републике;

- 4) доноси финансијски план установе;
- 5) усваја извештај о пословању, годишњи обрачун и извештај о извођењу екскурзија, односно наставе у природи;
- 6) расписује конкурс и бира директора;
- 7) разматра **задатке**¹ образовања и васпитања и предузима мере за побољшање услова рада и остваривање образовно-васпитног рада;
- 8) одлучује по жалби, односно приговору на решење директора;
- 9) обавља и друге послове у складу са законом, актом о оснивању и статутом.

Орган управљања доноси одлуке већином гласова укупног броја чланова.

Седницама школског одбора присуствују и учествују у њиховом раду представник ученичког парламента и представник синдиката у школи, без права одлучивања.

За обављање послова из своје надлежности орган управљања одговара органу који га именује и оснивачу.

Савет родитеља

Члан 57.

Установа има савет родитеља, осим школе за образовање одраслих.

Савет родитеља дечјег вртића има најмање 15 чланова, у складу са статутом.

Савет родитеља школе чини по један представник родитеља ученика сваког одељења.

Савет родитеља:

- 1) предлаже представнике родитеља деце, односно ученика у орган управљања;
- 2) предлаже мере за осигурање квалитета и унапређивање образовно-васпитног рада;
- 3) учествује у поступку предлагања изборних предмета;
- 4) разматра намену коришћења средстава остварених радом ученичке задруге, од проширене делатности школе, од донација и средстава родитеља;
- 5) разматра услове за рад установе;
- 6) учествује у поступку прописивања мера из члана 44. овог закона;
- 7) даје сагласност на програм и организовање екскурзије, односно програме наставе у природи и разматра извештај о њиховом остваривању;
- 8) разматра и друга питања утврђена статутом.

Савет родитеља своје предлоге, питања и ставове упућује органу управљања, директору и стручним органима установе.

Начин избора савета родитеља установе уређује се статутом установе, а рад пословником савета.

Директор установе

Члан 58.

Директор руководи радом установе.

За директора дечјег вртића може да буде изабрано лице које има високо образовање, лиценцу за васпитача, педагога, психолога и другог стручног сарадника, **положен испит¹** за директора установе и најмање пет година радног стажа у области образовања и васпитања.

За директора дечјег вртића може да буде изабран и васпитач који има више образовање, лиценцу за васпитача, положен испит за директора и најмање десет година радног стажа у области образовања и васпитања.¹

За директора школе може да буде изабрано лице које има високо образовање, лиценцу за наставника, педагога или психолога, **положен испит¹** за директора установе и најмање пет година радног стажа у области образовања и васпитања.

За директора балетске школе може да буде изабрана и примабалерина или балетски првак са средњим образовањем, који испуњава остале услове из става 4. овог члана.

Изузетно од става 4. овог члана, ако се и на поновљени конкурс не пријави ниједан кандидат са високим образовањем, за директора основне школе може да буде изабран и наставник са одговарајућим вишим образовањем и најмање **десет¹** година радног стажа у области образовања и васпитања, уз обавезу да **положен испит¹** за директора.

Директор установе бира се на период од четири године.

Мандат директора тече од дана ступања на дужност.

О правима, обавезама и одговорностима директора одлучује орган управљања.

Ближе услове за избор директора, врсту образовања за директора, начин и поступак за полагање испита за директора, орган управе пред којим се полаже испит, образац уверења о положеном испиту, трошкове полагања испита, накнаде за рад чланова комисије и остала питања у вези са полагањем испита за директора, прописује министар.

Трошкове полагања испита за директора сноси лице које полаже испит за директора.

Директор установе мора да испуњава услове прописане чланом 111. став 1. тач. 2) и 3) Закона.

Директору установе престаје радни однос ако се у току трајања мандата утврди да не испуњава услове из става 12. овог члана или одбије да се подвргне лекарском прегледу на захтев органа управљања.¹

Избор директора установе

Члан 59.

Директора дечјег вртића бира управни одбор на основу јавног конкурса, по прибављеном мишљењу васпитно-образовног већа, на начин и по поступку прописаним статутом.

Директора школе бира школски одбор на основу јавног конкурса, по прибављеном мишљењу наставничког већа.

Конкурс за избор директора расписује се најкасније три месеца пре истека мандата директора.

Одлука са документацијом о изабраном кандидату доставља се министру на сагласност.

Сматра се да је одлука органа управљања о избору директора донета, односно да је министар дао на њу сагласност ако у року од 30 дана од дана достављања одлуке не донесе акт којим одбија сагласност.

Учесник конкурса незадовољан одлуком о избору директора установе има право на судску заштиту у управном спору.

Акт о одбијању сагласности министар доноси ако се у поступку утврди да одлука није донета у складу са законом или се њеним доношењем доводи у питање несметано обављање делатности установе.

Ако министар донесе акт којим се одбија давање сагласности на одлуку о избору директора установе, расписује се нови конкурс.¹

Вршилац дужности директора

Члан 60.

Вршиоца дужности директора поставља орган управљања до избора директора ако директору установе престане дужност, а није расписан конкурс или орган управљања није донео одлуку о избору или је министар донео акт којим је одбијено давање сагласности на одлуку органа управљања.

Вршиоца дужности директора поставља министар ако орган управљања не постави вршиоца дужности директора у случајевима из става 1. овог члана или не донесе одлуку по поновљеном конкурс, односно министар не да сагласност на одлуку по поновљеном конкурс, у року од седам дана од дана сазнања за наступање разлога за постављење.

За вршиоца дужности директора установе не може бити постављено лице које у поступку избора за директора није добило сагласност.

За вршиоца дужности директора установе може да буде постављен наставник, васпитач или стручни сарадник у највишем звању, најдуже шест месеци.

Вршиоцу дужности директора установе мирује радни однос на радном месту са кога је постављен, за време док обавља ту дужност.

Права, обавезе и одговорности директора установе односе се и на вршиоца дужности директора.¹

Надлежност и одговорност директора установе

Члан 61.

Директор је одговоран за законитост рада и за успешно обављање делатности установе.

Директор за свој рад одговара органу управљања и министру.

Осим послова утврђених законом и статутом установе, директор:

- 1) планира и организује остваривање програма образовања и васпитања;
- 2) стара се о осигурању квалитета и унапређивању образовно-васпитног рада;
- 3) стара се о остваривању развојног плана установе;
- 4) организује педагошко-инструктивни увид и надзор и предузима мере за унапређивање и усавршавање рада наставника, васпитача и стручног сарадника;
- 5) планира стручно усавршавање запослених;
- 6) предузима мере ради извршавања налога просветног инспектора и просветног саветника, као и у случају недоличног понашања запосленог и његовог негативног утицаја на децу и ученике;
- 7) стара се о благовременом обавештавању запослених, стручних органа и органа управљања о свим питањима од интереса за рад установе и ових органа;
- 8) сазива и руководи седницама васпитно-образовног, наставничког, односно педагошког већа, без права одлучивања;
- 9) усмерава и усклађује рад стручних органа у установи;
- 10) сарађује са родитељима деце, односно ученика и са другим организацијама;
- 11) редовно подноси извештаје о свом раду органу управљања.

Престанак дужности директора

Члан 62.

Дужност директора установе престаје: истеком мандата, на лични захтев, стицањем услова за **мировање, односно**¹ престанак радног односа и разрешењем. Одлуку о престанку дужности директора доноси орган управљања.

Орган управљања може да разреши директора дужности пре истека мандата:

- 1) ако је установа, односно директор одговоран за прекршај из овог закона, привредни преступ или кривично дело у вршењу дужности;
- 2) ако је надлежни орган утврдио да установа не остварује програм образовања и васпитања;

- 3) ако је надлежни орган утврдио да директор не предузима мере за остваривање циљева образовања и васпитања;
- 4) ако директор не поступи по налогу, односно мери надлежног органа за отклањање утврђених недостатака и неправилности;
- 5) ако надлежни орган утврди да директор располаже средствима установе, школским простором, опремом и имовином установе на незаконит начин;
- 6) ако директор предлагањем незаконитих одлука, непотпуним, неблаговременим и нетачним обавештавањем или сазивањем седница супротно пословнику омета рад органа управљања и запослених;
- 7) ако директор не предузима одговарајуће мере према наставнику, васпитачу или стручном сараднику који не извршава своје редовне радне обавезе, физички кажњава или вређа личност детета, односно ученика;
- 8) ако се у установи води евиденција и издају јавне исправе супротно овом закону;
- 9) ако установа не обезбеди чување прописане евиденције и документације;
- 10) ако установа заснује радни однос са наставником, васпитачем или стручним сарадником супротно закону;
- 11) ако установа не спроводи мере за безбедност и заштиту деце, односно ученика;
- 12) ако се у току мандата утврди да директор не испуњава услове из члана 58. овог закона;
- 13) **ако орган управљања не прихвати годишњи извештај директора о раду школе;**¹
- 14) другим у случајевима, у складу са законом.¹

Сматра се да је одлука органа управљања о разрешењу директора донета, односно да је министар дао на њу сагласност, ако у року од 15 дана од дана њеног достављања не донесе акт којим одбија сагласност.

Акт о одбијању сагласности министар доноси ако се у поступку утврди да одлука није донета у складу са законом или се њеним доношењем доводи у питање несметано обављање делатности установе.¹

Права директора установе по престанку дужности

Члан 63.

Директор установе којем је престала дужност због истека мандата и на лични захтев распоређује се на радно место које одговара степену и врсти његовог образовања.

Ако нема слободног радног места у истој или другој установи, лице из става 1. овог члана остаје нераспоређено и остварује право на плату у

висини коју је остварило за месец који претходи месецу у коме му је престала дужност, а најдуже шест месеци.

Директору установе којем је дужност престала разрешењем, а који не може да се распореди на радно место које одговара степену и врсти његовог образовања, престаје радни однос, уз исплату отпремнине, у складу са законом.

Помоћник директора

Члан 64.

Установа може да има помоћника директора, у складу са нормативом којим се утврђују критеријуми и стандарди за финансирање установе.

Решењем директора на послове помоћника директора распоређује се наставник, васпитач или стручни сарадник у највишем звању у установи, за сваку школску годину.

Помоћник директора организује, руководи и одговоран је за педагошки рад установе, координира рад стручних актива и других стручних органа установе и обавља друге послове, у складу са статутом установе.

Помоћник директора дужан је да обавља и послове наставника, васпитача или стручног сарадника, у складу са решењем директора.

Стручни органи установе

Члан 65.

Стручни органи дечјег вртића јесу васпитно-образовно веће и стручни активи, у складу са статутом.

Стручни органи школе јесу: наставничко веће, одељењско веће, стручно веће за области предмета, стручни активи за развојно планирање и за развој школског програма и други стручни активи у складу са статутом. Школа са домом има и педагошко веће.

Васпитно-образовно веће чине васпитачи и стручни сарадници, а наставничко веће наставници и стручни сарадници.

Педагошко веће чине васпитачи и стручни сарадници који остварују васпитни рад у дому.

Одељењско веће чине наставници који изводе наставу у одређеном одељењу.

Стручно веће за области предмета чине наставници који изводе наставу из групе сродних предмета.

Стручни актив за развојно планирање чине представници наставника, васпитача, стручних сарадника, јединице локалне самоуправе и савета родитеља. Чланове стручног актива за развојно планирање именује орган управљања.

Стручни актив за развој школског програма чине представници наставника и стручних сарадника. Чланове стручног актива за развој школског програма именује наставничко веће.

Стручна већа и стручни активи имају председнике који чине педагошки колегијум.

Педагошки колегијум разматра питања и заузима ставове у вези са пословима директора из члана 61. став 3. тач. 2) до 5) овог закона.

Педагошким колегијумом председава и руководи директор, односно помоћник директора, а одељењским већем одељењски старешина.

Надлежност стручних органа

Члан 66.

Стручни органи: старају се о осигурању и унапређивању квалитета образовно-васпитног рада установе; прате остваривање програма образовања и васпитања; старају се о остваривању циљева и **зadataка**¹ образовања и васпитања; вреднују резултате рада наставника, васпитача или стручног сарадника; прате и утврђују резултате рада деце и ученика; предузимају мере за јединствен и усклађен рад са децом и ученицима у процесу образовања и васпитања и решавају друга стручна питања образовно-васпитног рада.

Надлежност, начин рада и одговорност стручних органа уређује се статутом установе.

Секретар установе

Члан 67.

Управне, нормативно-правне и друге правне послове у установи обавља секретар.

Послове секретара може да обавља дипломирани правник са положеним стручним испитом за секретара.

Лице из става 2. овог члана дужно је да у року од две године од дана заснивања радног односа положи стручни испит за секретара.

Лицу које не положи стручни испит у року из става 3. овог члана престаје радни однос.

Лице које има положен правосудни или стручни испит за запослене у органима државне управе не полаже стручни испит за секретара.

Изузетно од става 2. овог члана, за секретара децјег вртића и основне школе може да буде изабрано и друго лице, уколико се и на поновљени конкурс не пријави дипломирани правник, а најдуже за две године.

Програм, садржину, начин и рокове за полагање стручног испита, орган управе пред којим се полаже стручни испит и образац уверења који издаје, трошкове полагања испита, накнаде за рад чланова комисије и остала питања у вези са полагањем стручног испита за секретара установе - прописује министар.

V. ПРОГРАМИ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Програм предшколског васпитања и образовања

Члан 68.

Предшколско васпитање и образовање остварује се на основу предшколског програма.

Предшколски програм доноси дечји вртић у складу са општим основама предшколског програма.

Предшколским програмом утврђују се: циљеви, врсте, обим, облици и трајање васпитно-образовног рада.

У оквиру предшколског програма могу да се остварују и посебни програми према могућностима установе, у складу са потребама и интересима деце и родитеља и јединице локалне самоуправе.

Када се предшколски програм изводи према посебним педагошким начелима, потребан је доказ да је тај програм признало одговарајуће међународно удружење.

Врсте посебних програма и начин и поступак њиховог доношења утврђују се посебним законом.

Школски програм

Члан 69.

Основно и средње образовање и васпитање остварују се на основу школског програма.

Школски програм доноси орган управљања, у складу са наставним плановима и програмима.

Школским програмом обезбеђује се остваривање наставних планова и програма и потреба ученика и родитеља, школе и јединице локалне самоуправе.

Школски програм садржи обавезни, изборни и факултативни део.

Обавезни део наставног плана и програма садржи основне предмете и садржаје који су обавезни за све ученике одређеног нивоа и врсте образовања.

Изборни део наставног плана и програма обухвата изборне предмете и садржаје програма по нивоима и врстама образовања од којих ученик обавезно бира један или више предмета према својим склоностима. Један од обавезних изборних предмета је верска настава или грађанско васпитање.

Ученик који се определио за један од два изборна предмета верску наставу или грађанско васпитање, изабрани предмет задржава до краја започетог циклуса основног, односно до краја стицања средњег образовања и васпитања.

Факултативни део наставног плана и програма обухвата предмете којима се задовољавају интереси ученика у складу са могућностима школе, као и садржаје и облике слободних активности.¹

Наставни планови основног и средњег образовања и васпитања¹

Члан 70.

Наставни планови основног и средњег образовања и васпитања садрже:

- 1) обавезне предмете по разредима у основном и средњем образовању и васпитању;**

- 2) изборне предмете по разредима у основном и средњем образовању и васпитању;
- 3) облике образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни и изборни предмети;
- 4) годишњи и недељни фонд часова по предметима.

Наставни програми основног и средњег образовања и васпитања¹

Члан 71.

Наставни програм основног и средњег образовања и васпитања садржи:

- 1) сврху, циљеве и задатке програма образовања и васпитања;
- 2) садржаје обавезних и изборних предмета;
- 3) препоручене врсте активности у образовно-васпитном раду;
- 4) начин прилагођавања програма музичког и балетског образовања, образовања одраслих, образовања и васпитања ученика са сметњама у развоју, ученика са посебним способностима и образовања на језику националне мањине;
- 5) опште и посебне стандарде знања;
- 6) друга питања од значаја за остваривање наставних програма.

Наставни планови и програми основног и средњег образовања и васпитања¹

Члан 72.

Наставни планови и програми су основа за:

- 1) доношење школског програма у основном и средњем образовању и васпитању;
- 2) доношење програма завршних и матурских испита;
- 3) вредновање квалитета образовања и васпитања.

Садржина школског програма¹

Члан 73.

Школски програм садржи:

- 1) назив, врсту и трајање школског програма;
- 2) сврху, циљеве и задатке школског програма;
- 3) обавезне и изборне наставне предмете и њихове обавезне и слободне садржаје;
- 4) факултативне наставне предмете и њихове садржаје;
- 5) трајање и основне облике извођења програма;
- 6) фонд часова за сваки разред;
- 7) фонд часова за сваки предмет;
- 8) начин и поступак остваривања прописаних наставних планова и програма;
- 9) врсте активности у образовно-васпитном раду;

10) програмске садржаје и активности којима се остварује факултативни део школског програма."

Програм васпитног рада

Члан 74.

Васпитни рад у школи са домом и дому ученика остварује се на основу васпитног програма, у складу са овим и посебним законом.

Васпитни програм доноси установа у складу са основама васпитног програма, на начин и по поступку утврђеном овим и посебним законом.¹

Васпитним програмом утврђују се: циљеви, врсте, обим и облици рада и друга питања од значаја за васпитни рад.

Посебни програми стручног оспособљавања и обуке¹

Члан 75.

Посебни програми за стицање знања, вештина и обуке донети према прописима који не уређују област образовања и васпитања - остварују се на основу прописаних стандарда.

Стручним оспособљавањем стичу се знања и вештине за обављање одређених послова за занимање.

Обуком се стичу вештине и способности за обављање одређених послова или операција у процесу рада.

Надлежност и поступак за доношење наставних планова и програма¹

Члан 76.

Опште основе предшколског програма, наставне планове и програме основног и средњег образовања и васпитања, основе васпитног програма доноси Савет, а програме завршних и матурских испита, посебне програме у областима предшколског васпитања и образовања, стручног оспособљавања и обуке, на предлог Савета, прописује министар.

Доношење програма образовања и васпитања

Члан 77.

Предшколски, школски и васпитни програм припремају **одговарајући стручни органи¹** установе, а доноси их орган управљања, по прибављеној сагласности надлежног органа оснивача на планирана материјална средства за њихово остваривање.

Када је оснивач установе Република, сагласност из става 1. овог члана даје Министарство.

Објављивање програма образовања и васпитања

Члан 78.

Школски програм објављује се најкасније **два месеца**¹ пре почетка школске године у којој ће се примењивати.

Предшколски, школски и васпитни програм објављује се, у складу са општим актом установе, на начин којим се обезбеђује доступност свим заинтересованим корисницима.

VI. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Образовно-васпитни рад

Члан 79.

Образовно-васпитни рад обухвата наставне и ваннаставне активности установе којима се остварује програм образовања и васпитања и постижу прописани циљеви и **задачи**¹, у складу са овим законом.

Школска година

Члан 80.

Образовно-васпитни рад школе остварује се у току школске године, која почиње 1. септембра, а завршава се 31. августа наредне године.

Образовно-васпитни рад организује се у два полугодишта.

Ученици имају школски распуст.

Време и трајање школског распуста утврђује се школским календаром.

Школски календар прописује министар до 1. јуна.

Годишњи програм рада

Члан 81.

Установа до 15. септембра доноси годишњи програм рада, којим се утврђују време, место, начин и носиоци остваривања програма образовања и васпитања .

Годишњи програм рада установа доноси у складу са развојним планом и програмом образовања и васпитања.

Прекид образовно-васпитног рада

Члан 82.

Образовно-васпитни рад може да се прекине у случају више силе, епидемије и другим случајевима који онемогућавају рад школе.

Одлуку о прекиду образовно-васпитног рада доноси надлежни орган јединице локалне самоуправе.

Након престанка разлога за прекид образовно-васпитног рада, школа надокнађује пропуштени рад, на начин који одреди школа, по одобрењу министра.

У случају непосредне ратне опасности, ратног стања или других ванредних околности, министар прописује посебан програм образовања, упутство о организацији и раду школе и одређује школе које настављају са радом.

Право на бесплатно образовање

Члан 83.

Република обезбеђује бесплатно образовање за ученике основних и редовне ученике средњих школа. Ванредни ученик средње школе плаћа школарину у висини коју утврђује школа, уз сагласност Министарства.

Родитељ, односно ученик може да се определи да се ученик упише у школу чији је оснивач друго правно или физичко лице, у којој се плаћа школарина.

Основно образовање и васпитање у иностранству

Члан 84.

За децу грађана Републике који привремено бораве у иностранству може да се организује основно образовање и васпитање по посебном програму који, на предлог Савета, доноси министар, а у складу са посебним законом.

Трајање предшколског васпитања и образовања

Члан 85.

Предшколско васпитање и образовање остварује се у трајању утврђеном програмом предшколског васпитања и образовања.

Програм припреме за полазак у основну школу у оквиру предшколског васпитања и образовања (у даљем тексту: припремни предшколски програм) у години пред полазак у школу траје четири сата дневно, најмање шест месеци.

Припремни предшколски програм је део обавезног образовања и васпитања у деветогодишњем трајању.

Врсту образовања лица која остварују припремни предшколски програм прописује министар.¹

Трајање основног васпитања и образовања

Члан 86.

Основно образовање и васпитање траје осам година и остварује се у два образовна циклуса.

Први циклус обухвата први до четвртог разреда, за које се организује разредна настава, у складу са посебним законом. Изузетно, настава страног језика, изборних и факултативних предмета може да се

организује и као предметна, у складу са наставним планом и програмом и школским програмом.

Други циклус обухвата пети до осмог разреда, за које се организује предметна настава, у складу са наставним планом и програмом и школским програмом.

Основно музичко образовање траје од две до шест, а балетско четири године и остварују се у два образовна циклуса, у складу са посебним законом и школским програмом.

Основно образовање деце са сметњама у развоју траје до осам година и остварује се у складу са школским програмом основне школе или посебним програмом, у складу са посебним законом.

Основно образовање одраслих остварује се од навршених 16 година, осим у случајевима и у трајању прописаним посебним законом.¹

Трајање средњег образовања и васпитања и стручног усавршавања

Члан 87.

Средње образовање и васпитање траје две, три или четири године, у складу са посебним законом и школским програмом.

Средње образовање одраслих траје до три године, у складу са посебним законом и школским програмом.

Стручно усавршавање након завршеног средњег образовања (у даљем тексту: специјалистичко и мајсторско образовање) траје од годину до две године, у складу са посебним законом и школским програмом.

Средње уметничко образовање траје три или четири године, у складу са посебним законом и школским програмом.

Средње образовање ученика са сметњама у развоју траје две, три или четири године, у складу са школским програмом опште, средње стручне школе или средње школе за ученике са сметњама у развоју, у складу са посебним законом.

Трајање стручног оспособљавања и обуке

Члан 88.

Програми стручног оспособљавања и обуке трају до годину дана, у складу са прописаним¹ програмом.

Упис деце у дечји вртић

Члан 89.

У дечји вртић, на захтев родитеља, уписују се деца пре поласка у основну школу.

Дечји вртић чији је оснивач јединица локалне самоуправе, односно основна школа чији је оснивач Република, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе, дужни су да упишу дете ради похађања припремног предшколског програма.

Родитељ, односно старатељ, дужан је да упише дете **старости од пет и по до шест и по година¹** у дечји вртић, односно основну школу из става 2. овог члана.

Похађање програма из става 2. овог члана бесплатно је.

Родитељ има право да изабере дечји вртић, односно основну школу у коју ће да упише дете.

Упис ученика у основну школу

Члан 90.

У први разред основне школе уписују се деца која до почетка школске године имају најмање **шест и по¹**, а највише седам и по година.

Дете старости од шест и по до седам и по година уписује се након испитивања пред полазак у школу, а дете од шест до шест и по година - након провере спремности за полазак у школу.

Уз документацију потребну за упис, родитељ доставља доказ о здравственом прегледу детета.

Испитивање детета пред полазак у школу врше психолог и педагог школе, применом стандарда препоручених од надлежног центра.

Проверу спремности детета за упис у школу врши психолог школе применом стандарда и поступака препоручених од надлежног центра.

У поступку испитивања пред полазак у школу и провере спремности може да се препоручи:

- 1) родитељима - одлагање поласка детета у школу за годину дана, уколико је млађе од шест и по година у време поласка у школу;
- 2) школи - индивидуализовани рад са учеником.

1) У поступку испитивања пред полазак у школу и провере спремности детета за упис, школа може да упути дете комисији јединице локалне самоуправе која препоручује програм образовања и васпитања, у складу са посебним законом.

У први разред основне школе може да се упише и дете старије од седам и по година које због болести или других оправданих разлога није уписано у школу.

Ако дете старије од осам и по година због болести или других оправданих разлога није уписано у први разред, може да се упише у одговарајући разред на основу претходне провере знања и способности, а према узрасту.

Основна школа дужна је да упише дете које има пребивалиште на подручју школе. Школа може да упише и дете са подручја друге школе, на захтев родитеља, у складу са просторним могућностима школе.

Родитељ може да изабере основну школу у коју ће да упише дете, о чему подноси захтев изабраној школи најкасније до 1. фебруара текуће календарске године у којој се врши упис.

Јединица локалне самоуправе води евиденцију и обавештава школу и родитеље о деци која су стасала за упис и која су уписана у школу.

Упис ученика у средњу школу

Члан 91.

У први разред средње школе уписују се лица са стеченим основним образовањем и положеним завршним испитом, у складу са посебним законом.

Након завршеног средњег образовања у средњу школу може да се упише лице ради преквалификације, доквалификације, специјалистичког и мајсторског образовања, у складу са посебним законом.

Упис страних држављана и лица без држављанства

Члан 92.

Страни држављанин и лице без држављанства уписује се у установу из члана 29. овог закона под истим условима и на начин прописан законом за држављане Републике.

Посебан услов за упис у школу лица из става 1. овог члана јесте познавање језика на коме се изводи настава, а чију проверу организује и спроводи школа.

Оглед

Члан 93.

Унапређивање квалитета и осавремењавање образовно-васпитног рада, увођење нових садржаја програма образовања и васпитања и организационих новина могу да се пре њиховог увођења проверавају огледом.

Иницијативу за увођење огледа са предлогом програма може да поднесе установа, **Савет, завод**¹ или друго правно лице.

Програм огледа садржи циљ, очекиване исходе, трајање, начин и услове његовог остваривања и вредновања.

Иницијативу са предлогом огледа по прибављеном мишљењу Завода за унапређивање образовања и васпитања разматра министар и по прихватању иницијативе одлучује о одобравању огледа и прописује програм огледа. За иницијативу која укључује значајне новине министар прибавља мишљење Савета.¹

Министар расписује конкурс за спровођење огледа и по окончању конкурса одређује установу за његово спровођење. Предност за спровођење огледа има установа која је поднела иницијативу.

Спровођење огледа прати и оцењује **Завод из става 4. овог члана¹** и просветни саветник. Резултат огледа објављује се на начин који је доступан широј стручној јавности.

На основу резултата огледа министар одлучује о његовој даљој примени.

За време извођења огледа у установи се не могу вршити статусне промене.

Исправа издата на основу школског програма огледа има карактер јавне исправе, у складу са овим и посебним законом.

Уџбеници

Члан 94.

У остваривању образовно-васпитног рада користе се уџбеници и наставна средства које, на предлог Савета одобри министар, у складу са посебним законом.¹

Министар може да одобри више уџбеника за исти предмет у истом разреду, као и страни уџбеник.

Када се образовно-васпитни рад остварује на језику националне мањине, користе се уџбеници и наставна средства у складу са посебним законом.

Припадници националне мањине у образовно-васпитном раду могу да користе уџбенике из матичне државе, на основу одобрења министра, у складу са стандардима које утврђује Савет.¹

У поступку одобравања утврђује се да ли уџбеник одговара стандардима квалитета.¹

Стандарди¹ из става 5. овог члана односе се на квалитет садржине, дидактичке обраде, израде и техничке опремљености уџбеника.

У остваривању образовно-васпитног рада могу да се користе и друга необавезна средства и помагала, у складу са посебним законом.

VII. ПРАВА ДЕТЕТА И УЧЕНИКА

Права детета и ученика

Члан 95.

Права детета и ученика остварују се у складу са потврђеним међународним уговорима, овим и посебним законима, а установа је дужна да обезбеди њихово остваривање, а нарочито право на:

- 1) квалитетан образовно-васпитни рад;
- 2) уважавање личности;
- 3) свестрани развој личности;
- 4) заштиту од дискриминације и насиља;
- 5) благовремену и потпуну информацију о питањима од значаја за његово школовање;
- 6) информације о његовим правима и обавезама;
- 7) подношење приговора и жалбе на оцену и на остваривање других права по основу образовања;
- 8) слободу удруживања у различите групе, клубове и организовање ученичког парламента;
- 9) учествовање у раду органа школе, у складу са овим и посебним законом;

- 10) покретање иницијативе за преиспитивање одговорности учесника у образовно-васпитном процесу уколико права из тач. 1) до 9) овог члана нису остварена.

Ученик, његов родитељ, односно старатељ може да поднесе пријаву директору школе у случају непримереног понашања запослених према ученику, у року од 15 дана од наступања случаја.

Директор је дужан да пријаву размотри и, уз консултацију са учеником, његовим родитељем, односно старатељем одлучи о њој, у року од 15 дана од дана пријема пријаве.

Запослени у установи дужан је да пријави директору, односно органу управљања кршење права детета, односно ученика.

Одговорност ученика

Члан 96.

У остваривању својих права ученик не сме да угрожава друге у остваривању њихових права.

Ученик има обавезу да:

- 1) редовно похађа наставу и извршава школске обавезе;
- 2) се придржава школских правила, одлука директора, наставника и органа школе;
- 3) савесно ради на усвајању знања, вештина и вредности прописаних школским програмом;
- 4) не омета извођење наставе и не напушта час без претходног одобрења наставника;
- 5) поштује личност других ученика, наставника и осталих запослених у школи;
- 6) благовремено правда изостанке;
- 7) чува имовину школе и чистоћу и естетски изглед школских просторија.

Ученик може да одговара само за повреду обавезе која је у време извршења била прописана посебним законом или општим актом.

Ученику може да се изрекне васпитно-дисциплинска мера за лакше повреде обавеза ученика у складу са општим актом школе, а за теже - у складу са посебним законом.

Дисциплински поступак против ученика не може се покренути ни водити по истеку 60 дана од дана учињене повреде обавезе.¹

Ученик, односно родитељ или старатељ одговара за материјалну штету коју ученик нанесе школи, намерно или из крајње непажње, у складу са законом.

Одељењска заједница

Члан 97.

Ученици једног одељења школе образују одељењску заједницу. Овлашћење и начин рада одељењске заједнице ученика ближе се утврђују статутом школе.

Ученички парламент

Члан 98.

У **у последња два разреда¹** основне школе и у средњој школи може да се организује ученички парламент (у даљем тексту: парламент) ради:

- 1) давања мишљења и предлога стручним органима, школском одбору, савету родитеља и директору о правилима понашања у школи, годишњем програму рада, школском развојном плану, слободним и ваннаставним активностима, учешћу на спортским и другим такмичењима и организацији свих манифестација ученика у школи и ван ње;
- 2) разматрања односа и сарадње ученика и наставника, васпитача или стручног сарадника;
- 3) обавештавања ученика о питањима од посебног значаја за њихово школовање.

Парламент чине по два представника сваког одељења у школи, а у уметничкој - по три из сваког разреда, односно године.

Парламент се бира сваке школске године и има председника.

Програм рада парламента саставни је део годишњег програма рада школе.

Ученички парламенти школа могу да се удруже у заједницу ученичких парламената.

Оптерећење ученика

Члан 99.

Оптерећење ученика основне и средње школе и трајање школског часа уређује се посебним законом.¹

Оцењивање

Члан 100.

Оцењивањем у основној и средњој школи процењује се постигнутост прописаних **задатака¹** у савлађивању школског програма.

Оцењивање је јавно и свака оцена ученику мора да буде одмах образложена.

Оцењивање у основној и средњој школи

Члан 101.

Ученик се оцењује из свих наставних предмета и из владања.

У првом разреду основног образовања и васпитања оцењивање и закључна оцена су описни. У осталим разредима основног и у средњем образовању и васпитању оцењивање је бројчано у току школске године, осим из предмета које одреди министар. Закључна оцена јесте бројчана.¹

У току школске године ученик се оцењује описно и бројчано на основу праћења напредовања ученика у савлађивању школског програма у току школске године, на основу стандарда знања.

Ученик се оцењује најмање **два¹** пута у полугодишту.

Закључна оцена изводи се по утврђеним критеријумима, на крају првог и другог полугодишта, а из владања у складу са посебним законом.

Владање ученика оцењује се описном оценом, у складу са посебним законом.

Општи успех ученика утврђује се на основу аритметичке средине позитивних закључних бројчаних оцена.

Ученик понавља разред уколико на крају другог полугодишта има више од две ¹недовољне закључне бројчане оцене.

Ученик који има до две недовољне закључне бројчане оцене полаже поправни испит августовском испитном року, осим ученика завршних разреда, у складу са посебним законом.¹

Ученик из става 9. овог члана завршава разред ако положи поправни испит из сваког предмета.

Изузетно, ученик завршног разреда који није положио поправни испит завршава започето образовање у истој школи полагањем испита, уз обавезу плаћања накнаде стварних трошкова које утврди школа.

Критеријуме, начин и поступак оцењивања успеха из појединачних предмета и владања и друга питања од значаја за оцењивање, прописује министар.¹

Жалба и приговор на оцену у основној и средњој школи.

Члан 102.

Ученик основне и средње школе, његов родитељ или старатељ има право да поднесе жалбу на оцену, у складу са посебним законом.

Жалба се подноси директору у року од три дана, а за ученика завршног разреда - у року од 24 часа од дана добијања ђачке књижице, односно сведочанства.

Право на приговор директору школе на оцену у току школске године има ученик, односно родитељ или старатељ у року од три дана од саопштења оцене.

Директор школе у року од три дана, у сарадњи са педагошко-психолошком службом, одлучује по приговору. Ако директор оцени да је приговор основан и да је оцена изведена супротно закону, образује комисију за проверу знања ученика.

Оцена комисије из става 4. овог члана коначна је.

Завршни испит у основном образовању и васпитању

Члан 103.

Након завршеног **осмог**¹ разреда ученик полаже завршни испит.

Завршним испитом процењује се степен постигнутости прописаних **циљева, задатака и општих и посебних стандарда знања**¹ основног образовања и васпитања.

Након положеног завршног испита ученик стиче основно образовање и васпитање о чему се издаје јавна исправа у складу са посебним законом.

На основу положеног завршног испита, ученик стиче право на упис у средњу школу, у складу са посебним законом.

Програм завршног испита у основној школи прописује министар.

Општа матура

Члан 104.

Након завршеног средњег општег образовања и васпитања у гимназији ученик полаже општу матуру, у складу са посебним законом.

Општу матуру може да полаже и ученик након завршеног трогодишњег средњег стручног, односно уметничког образовања и васпитања у стручној, односно уметничкој школи, под условима прописаним посебним законом.

Након положене опште матуре ученик стиче средње образовање, о чему се издаје јавна исправа, у складу са посебним законом.

На основу положене опште матуре, ученик може да се упише у одговарајућу високошколску установу, без полагања пријемног испита, осим испита за проверу посебних склоности и способности, на начин и по поступку прописаним посебним законом.

Програм опште матуре прописује министар.

Стручна и уметничка матура

Члан 105.

Након завршеног трећег, односно четвртог разреда средњег стручног, односно уметничког образовања и васпитања ученик полаже стручну, односно уметничку матуру, у складу са посебним законом.

Након положене стручне, односно уметничке матуре ученик стиче средње стручно, односно уметничко образовање и васпитање, о чему се издаје јавна исправа, у складу са посебним законом.

На основу положене стручне, односно уметничке матуре, ученик може да се упише у одговарајућу високошколску установу, на начин и по поступку прописаним посебним законом.

Програм стручне и уметничке матуре прописује министар.

Завршни испит и испити стручног усавршавања, стручне оспособљености и обуке

Члан 106.

Након завршеног средњег стручног образовања у двогодишњем трајању ученик полаже завршни испит, у складу са посебним законом.

Након завршеног средњег стручног образовања и савладаног програма стручног усавршавања ученик полаже испит стручног усавршавања - специјалистички и мајсторски испит, о чему се издаје јавна исправа, у складу са посебним законом.

Након завршеног стручног оспособљавања, завршеног првог или другог разреда средњег стручног образовања и васпитања ученик, односно одрасли полаже испит стручне оспособљености, у средњој стручној школи или другој организацији која има одобрење за рад, о чему се издаје јавна исправа, у складу са посебним законом.

Након савладаног програма ученик, односно одрасли полаже испит за обуку у школи или другој организацији која има одобрење за рад, пред посебном комисијом, о чему се издаје уверење, у складу са посебним законом.

Програм средњег стручног образовања у двогодишњем трајању, стручног усавршавања, програме завршног, специјалистичког и мајсторског испита - прописује министар.

VIII. НАСТАВНИЦИ, ВАСПИТАЧИ И СТРУЧНИ САРАДНИЦИ

Наставници, васпитачи и стручни сарадници

Члан 107.

Васпитно-образовни рад у дечјем вртићу остварује васпитач, у складу са посебним законом.

Наставу и друге облике образовно-васпитног рада у школи остварује наставник.

Васпитни рад са ученицима у школи са домом остварује васпитач.

Стручне послове у дечјем вртићу обављају педагог и психолог и други стручни сарадници, у складу са посебним законом.

Стручне послове у школи обављају стручни сарадници: психолог, педагог и библиотекар, а у школи за образовање одраслих - андрагог, психолог и библиотекар.

Зависно од потреба школе и програма који се остварује, стручне послове може да обавља и дефектолог, логопед, андрагог, социјални или здравствени радник.

Послове припреме лабораторијских вежби, извођења и демонстрација поступака, техничко-технолошке припреме, извођења дела практичне наставе и других послова, под непосредним руководством наставника, обавља помоћни наставник.

Задачи наставника и васпитача

Члан 108.

Задатак наставника и васпитача јесте да стручним знањем осигурају постизање **прописаних циљева и задатака**¹ уважавајући предзнања и посебне могућности деце и ученика.

Задачи стручног сарадника

Члан 109.

Задатак стручног сарадника јесте да својим стручним знањем и саветодавним радом унапређује образовно-васпитни рад у установи и пружа стручну помоћ деци, ученицима, родитељима и наставницима, по питањима која су од значаја за образовање и васпитање.

Образовање наставника, васпитача и стручних сарадника

Члан 110.

Послове васпитача у дечјем вртићу може да обавља лице са одговарајућим високим, вишим, односно средњим образовањем, у складу са посебним законом.

Послове наставника у школи, васпитача у дому и стручног сарадника може да обавља лице са одговарајућим високим образовањем.

Изузетно од става 2. овог члана, послове наставника у основној, односно средњој музичкој или балетској школи за предмете за које се не образују наставници са високим образовањем и за практичну наставу у средњој стручној школи може да обавља и лице са:

- 1) специјализацијом у области медицине, стоматологије или фармације након стеченог високог образовања;
- 2) вишим образовањем;
- 3) средњим образовањем и специјалистичким, односно мајсторским испитом и одговарајућом петогодишњом праксом;
- 4) средњим образовањем и сценским звањем првог солисте ансамбла балета.

Врсту образовања наставника, васпитача и стручног сарадника из става 2. овог члана, врсту образовања наставника из става 4. овог члана и помоћног наставника - прописује министар.

Врсту образовања наставника верске наставе у школи, на заједнички предлог министарства надлежног за послове вера и традиционалних цркава и верских заједница - прописује министар.

Услови за пријем у радни однос наставника, васпитача и стручног сарадника

Члан 111.

У радни однос у установи може да буде примељен наставник, васпитач и стручни сарадник, под условима прописаним законом и ако:

- 1) има одговарајуће образовање;
- 2) има психичку, физичку и здравствену способност за рад са децом и ученицима;
- 3) није осуђиван правноснажном пресудом за кривично дело за које је изречена безусловна казна затвора у трајању од најмање шест месеци или није правноснажном пресудом осуђен за кривично дело против достојанства личности и морала.

Услови из става 1. овог члана доказују се приликом пријема у радни однос и проверавају се у току рада.

Наставнику, васпитачу и стручном сараднику престаје радни однос ако се у току радног односа утврди да не испуњава услове из става 1. овог члана или ако одбије да се подвргне лекарском прегледу.

Услови за рад наставника, васпитача и стручног сарадника

Члан 112.

Послове наставника, васпитача и стручног сарадника може да обавља лице које има дозволу за рад (у даљем тексту: лиценца).

Без лиценце послове наставника, васпитача и стручног сарадника може да обавља:

- 1) приправник;
- 2) лице које испуњава услове за наставника, васпитача или стручног сарадника, са радним стажом стеченим ван установе, под условима и на начин утврђеним за приправнике;
- 3) лице које је засновало радни однос на одређено време;
- 4) помоћни наставник.

Лице из става 2. тач. 1) и 2) овог члана може да обавља послове наставника, васпитача или стручног сарадника најдуже две године од дана заснивања радног односа у установи, а лице из тачке 3) до престанка радног односа на одређено време.

Наставник, васпитач и стручни сарадник - приправник

Члан 113.

Приправник, у смислу овог закона, јесте лице које први пут у том својству заснива радни однос у установи и оспособљава се за самосталан образовно-васпитни, васпитни, односно стручни рад савладавањем програма за

увођење у рад наставника, васпитача и стручног сарадника и полагањем испита за лиценцу.

Приправнички стаж траје најдуже две године од дана заснивања радног односа.

За време трајања приправничког стажа, ради савладавања програма за увођење у рад наставника, васпитача и стручног сарадника, установа приправнику одређује ментора .

Приправник има право да полаже испит за лиценцу после навршених годину дана рада.

Приправнику који у року од две године од дана заснивања радног односа не положи испит за лиценцу - престаје радни однос.

Програм увођења у посао наставника, васпитача и стручног сарадника, начин и поступак провере савладаности тог програма - прописује министар. Саставни део програма је и посебан део који се односи на оспособљеност за рад са децом и ученицима са сметњама у развоју.

Лице које савлада програм увођења у посао наставника, васпитача и стручног сарадника има право на полагање испита за лиценцу.

Програм за стицање лиценце, начин провере савладаности тог програма, трошкове полагања испита и орган управе пред којим се полаже испит за лиценцу - прописује министар.¹

Лиценца и регистар наставника, васпитача и стручних сарадника

Члан 114.

Лиценца је јавна исправа.

Министарство издаје лиценцу¹ и води регистар наставника, васпитача и стручних сарадника којима је издата лиценца. У регистар се уносе и подаци о суспензији и одузимању лиценце.

Регистар је јаван.

Установа је дужна да благовремено достави **Министарству¹** све податке у вези са лиценцом наставника, васпитача и стручног сарадника.

На захтев лица које има правни интерес, **Министарство¹** издаје извод из регистра.

Садржај и начин вођења регистра, као и образац лиценце - прописује министар.

Издавање лиценце

Члан 115.

Право на добијање лиценце има наставник, васпитач или стручни сарадник који има одговарајуће образовање из члана 110. овог закона, савладан програм увођења у посао наставника, васпитача или стручног сарадника и положен испит за лиценцу.

Министарство је дужно да, на лични захтев, у року од 60 дана од дана подношења захтева, изда лиценцу лицу које испуњава услове из става 1. овог члана.

Ако лице не испуњава услове из става 1. овог члана министар ће решењем одбити захтев за издавање лиценце.

Решење министра из става 3. којим се одбија захтев за добијање лиценце коначно је у управном поступку.¹

Чл. 116. и 117. брисани.

Суспензија лиценце

Члан 118.

У току важења лиценца може да буде суспендована.

Лиценца се суспендује на шест месеци наставнику, васпитачу и стручном сараднику коме је престао радни однос због изречене мере за извршену повреду радне обавезе из члана 131. тач. 2), 6), 7), 10) и 11) овог закона.

Лиценца се суспендује наставнику, васпитачу или стручном сараднику који према извештају просветног саветника не остварује образовно-васпитни рад, на начин и по поступку којим се омогућава постизање прописаних циљева и задатака програма образовања и васпитања, а за кога просветни саветник утврди да није отклонио недостатке у свом раду, ни после датих стручних примедби, предлога и упозорења у писаном облику, па је на основу тога најмање два пута негативно оцењен од стране просветног саветника.

Наставнику, васпитачу или стручном сараднику коме је суспендована лиценца из разлога наведених у ставу 3. овог члана може да се укине суспензија лиценце уколико положи испит за стицање лиценце.

Наставник, васпитач или стручни сарадник има право приговора министру на извештај просветног саветника, у року од осам дана од дана пријема извештаја.

Министар доноси решење по приговору из става 5. овог члана у року 30 дана од дана подношења приговора.

Решење министра коначно је у управном поступку.

Суспензија лиценце из става 2. овог члана тече почев од наредног дана од дана престанка радног односа, а суспензија из става 3. овог члана тече од наредног дана од дана истека рока из става 5. овог члана, односно дана достављања решења из става 6. овог члана.¹

Одузимање лиценце

Члан 119.

Лиценца се одузима наставнику, васпитачу или стручном сараднику:

- 1) коме је два пута суспендована лиценца, а стекли су се услови за нову суспензију;
- 2) који је правноснажном пресудом осуђен за кривично дело: против достојанства личности и морала; корупције у просвети; фалсификовања јавне исправе коју издаје школа и примања мита у обављању послова наставника, васпитача и стручног сарадника.

Лиценца се сматра одузетом наредног дана од дана престанка радног односа наставника, васпитача и стручног сарадника, односно од дана правноснажности пресуде.

Лице коме је одузета лиценца - нема право на њено поновно издавање.

Стручно усавршавање и звања наставника, васпитача и стручног сарадника

Члан 120.

Наставник, васпитач или стручни сарадник дужан је да се усавршава ради успешнијег остваривања и унапређивања образовно-васпитног рада.

У току стручног усавршавања наставник, васпитач или стручни сарадник може да стекне звања: педагошки саветник, ментор, инструктор и виши педагошки саветник.

Наставник, васпитач или стручни сарадник има право на увећану плату за стечено звање.

Наставник, васпитач или стручни сарадник има право на одсуство из установе у трајању од три радна дана годишње ради похађања **прописаног**¹ програма стручног усавршавања. Распоред одсуства наставника, васпитача или стручног сарадника ради стручног усавршавања планира педагошки колегијум.

Програме и начин организовања сталног стручног усавршавања, услове, орган који одлучује о стицању звања и поступак напредовања, стицање звања у току усавршавања наставника, васпитача и стручних сарадника и образац уверења о савладаном програму - прописује министар.

Пријем у радни однос

Члан 121.

Пријем у радни однос у установи врши се на основу:

- 1) коначне одлуке директора о избору кандидата по расписаном конкурс;
- 2) споразума о преузимању, уз сагласност запосленог.

На основу споразума из става 1. тачка 2) овог члана запослени може бити преузет из установе или Министарства.

Директор установе расписује конкурс за пријем у радни однос.

У поступку одлучивања о избору наставника, васпитача или стручног сарадника директор установе прибавља мишљење органа управљања.

Директор доноси одлуку о избору кандидата у року од 15 дана од дана истека рока за подношење пријава.

Кандидат незадовољан одлуком о избору може да поднесе приговор органу управљања у року од осам дана од дана достављања одлуке.

Ако орган управљања у утврђеном року не одлучи о приговору или ако је кандидат незадовољан другостепеном одлуком, може се обратити надлежном суду у року од 15 дана.

После доношења коначне одлуке о избору кандидата директор доноси решење о пријему у радни однос.

Радни однос на одређено време

Члан 122.

Установа може да прими у радни однос на одређено време без конкурса лице ради:

- 1) замене одсутног запосленог до 60 дана;
- 2) до избора кандидата по расписаном конкурс;
- 3) до избора кандидата - када се на конкурс не пријави ниједан кандидат или ниједан од пријављених кандидата не испуњава услове, а најдуже до завршетка школске године;
- 4) извођења верске наставе.

Листу наставника верске наставе, на предлог традиционалних цркава и верских заједница, утврђује министар.

Наставника верске наставе упућује у школу традиционална црква или верска заједница са утврђене листе за сваку школску годину.

За извођење верске наставе наставник са школом у коју је упућен закључује уговор о раду на 12 месеци за сваку школску годину.

Установа прима у радни однос на одређено време по расписаном конкурс лице:

- 1) ради замене одсутног запосленог преко 60 дана;
- 2) у својству приправника.

Наставник упућен на рад у иностранство

Члан 123.

Образовно-васпитни рад у иностранству изводи наставник који има лиценцу и који испуњава посебне услове за наставника.

Решење о упућивању наставника на рад у иностранство доноси министар, на основу конкурса.

Наставник се упућује на рад у иностранство на време од годину дана, уз могућност продужења.

Наставнику школе мирује радни однос на радном месту са кога је упућен на рад у иностранство.

Посебан програм основног образовања и васпитања у иностранству, начин вођења евиденције и издавања јавних исправа, посебне услове за наставника, обезбеђивање и начин исплате средстава за плате и друга питања од значаја за остваривање образовно-васпитног рада у иностранству - прописује министар.

Уговор о извођењу наставе

Члан 124.

Директор школе може да закључи уговор о извођењу наставе за највише 30% од пуног радног времена са лицем без лиценце за наставника, које је запослено код другог послодавца у случајевима из члана 122. став 1. овог закона.

Лице ангажовано по основу уговора из става 1. овог члана не стиче својство запосленог у школи.

Лице из става 1. овог члана учествује у раду стручних органа школе без права одлучивања, осим у раду одељењског већа.

Педагошка норма наставника, васпитача и стручног сарадника

Члан 125.

У оквиру недељног пуног радног времена наставник има норму од 20 сати, наставник практичне наставе и стручни сарадник 25, а васпитач 30 сати непосредног рада са децом, односно ученицима.

Структуру и распоред обавеза наставника, васпитача и стручног сарадника у оквиру радне недеље утврђује школа годишњим програмом рада.

Распоред обавеза наставника у погледу непосредног рада са ученицима, као и других обавеза може да се утврди тако да структура и распоред буду различити у оквиру сваке радне недеље.

Педагошку норму свих облика образовно-васпитног рада наставника, васпитача и стручног сарадника у оквиру радне недеље и годишњу норму, прописује министар.¹

Ако школа не може да обезбеди стручно лице за највише шест часова наставе седмично из одређеног предмета, може да распореди ове часове наставницима тог предмета до краја школске године.

Непуно и пуно радно време

Члан 126.

Наставнику, васпитачу и стручном сараднику сваке школске године директор решењем утврђује статус у погледу рада са пуним или непуним радним временом, на основу програма образовања и васпитања, годишњег програма рада и поделе часова.

Наставник, васпитач или стручни сарадник који је распоређен за део прописане педагошке норме, има статус запосленог са непуним радним временом.

Наставник, васпитач или стручни сарадник који је остао нераспоређен, остварује права запосленог за чијим је радом престала потреба у предузећу, у складу са законом.

Годишњи одмор

Члан 127.

Запослени у школи, по правилу, користи годишњи одмор за време школског распуста.

Годишњи одмор запослених утврђује се на основу Закона о раду и колективног уговора.

Удаљавање са рада

Члан 128.

Наставник, васпитач или стручни сарадник удаљава се са рада због учињене теже повреде радне обавезе до окончања дисциплинског поступка.

Ако директор не удаљи наставника, васпитача или стручног сарадника, школски одбор дужан је да донесе одлуку о удаљењу из става 1. овог члана.

Дисциплински поступак

Члан 129.

Директор установе покреће, води, доноси одлуку и изриче меру у дисциплинском поступку против запосленог, у складу са законом.

Лакше повреде радних обавеза

Члан 130.

Лакше повреде радних обавеза и мере које се изричу запосленом у установи утврђују се општим актом установе.

Теже повреде радних обавеза

Члан 131.

Теже повреде радних обавеза запосленог у установи, осим повреда прописаних законом, јесу:

- 1) извршење кривичног дела на раду или у вези са радом;
- 2) угрожавање или повређивање физичког или психичког интегритета детета, односно ученика (физичко кажњавање, морално, сексуално или на други начин учињено злостављање);
- 3) вређање деце, ученика и запослених које се понавља или утиче на процес образовања;
- 4) изражавање националне или верске нетрпељивости;
- 5) подстрекавање на употребу алкохолних пића код деце и ученика, или њено омогућавање, давање или непријављивање набавке и употребе;

- 6) подстрекавање на употребу наркотичког средства код деце и ученика, или њено омогућавање, давање или непријављивање набавке и употребе;
- 7) ношење оружја у установи или кругу установе;
- 8) политичко организовање и деловање у просторијама установе;
- 9) непотпуно, неблаговремено и несавесно вођење евиденције;
- 10) неовлашћена промена података у евиденцији, односно школској исправи, брисањем, додавањем, прецртавањем или изостављањем података;
- 11) уништење, оштећење, скривање или изношење евиденције, односно школске исправе;
- 12) одбијање давања на увид резултата писмене провере знања ученицима, родитељима, односно старатељима;
- 13) одбијање пријема и давања на увид евиденције лицу које врши надзор над радом установе, родитељима, односно старатељима;
- 14) припремање ученика школе ради оцењивања, односно полагања испита, од стране запосленог у тој школи.¹**

За повреде радне обавезе из става 1. овог члана изриче се мера престанка радног односа ако је повреда учињена умишљајем или из свесног нехата и ако нису утврђене олакшавајуће околности за запосленог. У осталим случајевима може се изрећи новчана казна у висини од 20% до 35% од плате исплаћене за месец у коме је одлука донета, у трајању од три до шест месеци.

Престанак радног односа

Члан 132.

Радни однос запосленог у установи престаје у складу са законом на основу решења директора.

Наставнику, васпитачу или стручном сараднику у установи престаје радни однос на крају школске године у којој наврши 40 година стажа осигурања или 65 година живота.

Правна заштита

Члан 133.

На решење о остваривању права, обавеза и одговорности запослени има право на приговор органу управљања, у року од осам дана од дана достављања одлуке, односно решења.

Орган управљања дужан је да одлучи по приговору у року од 15 дана.

Ако надлежни орган не одлучи по приговору у утврђеном року или ако запослени није задовољан другостепеном одлуком, може да се обрати надлежном суду у року од 15 дана.

IX. НАДЗОР НАД РАДОМ УСТАНОВЕ

Управни и стручно-педагошки надзор

Члан 134.

Управни и стручно-педагошки надзор над радом установа, као и управни надзор над радом центра, врши Министарство.

Министарство врши управни надзор:

- 1) надзором над законитошћу рада установе;
- 2) надзором над законитошћу аката установе, кад она на основу закона решава о правима, обавезама и правним интересима грађана;
- 3) надзором над законитошћу рада и аката центра.

Инспекцијски надзор над радом установе, као поверени посао, обавља општинска, односно градска управа.

Министарство врши непосредан инспекцијски надзор ако га општинска, односно градска управа не врши.

По жалби против првостепеног решења општинске, односно градске управе донетог у вршењу инспекцијског надзора решава Министарство.

Послови инспекцијског надзора

Члан 135.

Послове инспекцијског надзора врши просветни инспектор.

Просветни инспектор:

- 1) врши контролу поступања установе у погледу придржавања закона, других прописа и општих аката, осим контроле која се односи на стручно-педагошку проверу рада установе;
- 2) врши преглед установе у поступку утврђивања испуњености услова за почетак рада и обављање делатности и за проширење делатности;
- 3) предузима мере ради остваривања права и обавеза ученика и родитеља, наставника, васпитача или стручног сарадника и директора;
- 4) контролише поступак уписа и поништава упис у школу ако је обављен супротно овом закону;
- 5) контролише испуњеност прописаних услова за спровођење испита;
- 6) врши преглед прописане евиденције коју води установа и утврђује чињенице у поступку поништавања јавних исправа које издаје школа;
- 7) налаже решењем отклањање неправилности и недостатака у одређеном року;

- 8) наређује решењем извршавање прописане мере која није извршена;
- 9) забрањује решењем спровођење радњи у установи које су супротне овом и посебном закону;
- 10) подноси пријаву надлежном органу за учињено кривично дело или привредни преступ, односно захтев за покретање прекршајног поступка;
- 11) обавештава други орган ако постоје разлози за предузимање мера за које је тај орган надлежан и обавља друге послове, у складу са законом.

Овлашћења Министарства према органима којима су поверени послови

Члан 136.

Просветни инспектор Министарства (у даљем тексту: републички инспектор), у односу на органе којима је поверено вршење инспекцијског надзора, има следећа права и дужности:

- 1) припрема министру предлог решења по жалби против првостепеног решења општинске, односно градске управе донетог у вршењу инспекцијског надзора;
- 2) остварује непосредан надзор над њиховим радом;
- 3) издаје обавезне инструкције за извршавање закона и других прописа, за вршење послова и контролише њихово извршавање;
- 4) одузима овлашћење поједином инспектору који послове не обавља благовремено, стручно, законито и савесно и предлаже утврђивање одговорности у органу којем је поверено вршење инспекцијског надзора;
- 5) организује заједничке акције са инспекторима у органима којима је поверено вршење инспекцијског надзора;
- 6) тражи извештаје, податке и обавештења о вршењу поверених послова инспекцијског надзора;
- 7) обавља и друге послове, у складу са законом којим се на општи начин уређује инспекцијски надзор.

Услови за просветног инспектора

Члан 137.

Послове просветног инспектора може да обавља:

- 1) дипломирани правник са положеним стручним испитом за рад у органима државне управе или за секретара установе и најмање три године радног стажа у државним органима,

установи или органима јединице локалне самоуправе на пословима образовања и васпитања;

- 2) лице са високим образовањем, положеним стручним испитом у области образовања, односно лиценцом за наставника, васпитача или стручног сарадника, са најмање пет година радног стажа у области образовања и васпитања, као и стручним испитом за рад у органима државне управе.

Стручно-педагошки надзор

Члан 138.

Послове стручно-педагошког надзора врши просветни саветник.

Просветни саветник:

- 1) вреднује квалитет рада установе, односно дома ученика, остваривање развојног плана и програма образовања и васпитања;
- 2) саветује и пружа стручну помоћ наставнику, васпитачу, стручном сараднику и директору ради побољшања квалитета рада установе;
- 3) остварује непосредан увид у рад установе, односно дома ученика, наставника, васпитача, стручног сарадника и директора;
- 4) присуствује извођењу наставе, испита и других облика образовно-васпитног рада;
- 5) прати и вреднује остваривање огледа;
- 6) процењује испуњеност услова за звање педагошког саветника и ментора;
- 7) предлаже установи, министру и надлежним органима предузимање неопходних мера за отклањање неправилности, недостатака и за унапређивање образовно-васпитног, стручног, односно васпитног рада.

Услови за просветног саветника

Члан 139.

Послове просветног саветника може да обавља лице које има одговарајуће високо образовање и које:

- 1) у време заснивања радног односа има лиценцу за наставника, васпитача или стручног сарадника и шест година радног стажа у области образовања и васпитања;
- 2) истиче се у струци;
- 3) има објављене стручне радове.

Послове просветног саветника може да обавља лице из става 1. овог члана које положи стручни испит за рад у органима државне управе и испит за просветног саветника.

Просветном саветнику који не положи испите из става 2. овог члана у прописаном року - престаје радни однос.

Просветни саветник дужан је да се стално стручно усавршава ради успешнијег остваривања и унапређивања стручно-педагошког надзора.

Програм, начин и рок за полагање и орган пред којим се полаже испит за просветног саветника, образац уверења који издаје и друга питања у вези са полагањем испита - прописује министар.

Начин вршења стручно-педагошког надзора

Члан 140.

Начин вршења стручно-педагошког надзора, мерила за вредновање квалитета рада установе, начин вредновања рада просветног саветника и образац легитимације за просветног саветника и инспектора - прописује министар.

Х. ФИНАНСИРАЊЕ ДЕЛАТНОСТИ УСТАНОВА ЧИЈИ ЈЕ ОСНИВАЧ РЕПУБЛИКА, АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА И ЈЕДИНИЦА ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ

Извори средстава

Члан 141.

Средства за финансирање делатности децјих вртића обезбеђују се у буџету Републике и у буџету јединице локалне самоуправе, а за делатност основних и средњих школа чији је оснивач Република, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе - обезбеђују се у буџету Републике и буџету јединице локалне самоуправе.

Установе могу да остваре и сопствене приходе по основу донација, спонзорства, учешћем родитеља деце у предшколском васпитању и образовању, школарине, уговора и других послова, у складу са законом.

Остваривање прихода, евидентирање и коришћење средстава из става 2. овог члана врши се у складу са прописима којима се уређује буџетски систем.

Средства из ст. 1. и 2. овог члана обезбеђују се у складу са критеријумима и стандардима које прописује министар.

Средства из буџета Републике

Члан 142.

У буџету Републике обезбеђују се средства за:

- 1) остваривање припремног предшколског програма у години пред полазак у школу - у трајању од четири сата дневно;

- 2) остваривање предшколског програма за рад са децом са сметњама у развоју;
- 3) остваривање предшколског програма за рад са децом на болничком лечењу;
- 4) плате и додатке запослених у основним и средњим школама, социјалне доприносе на терет послодавца, порез на фонд зарада, отпремнине и помоћи;
- 5) **развојне програме и пројекте установа, као и учешће Републике у области инвестиција, стручног усавршавања запослених и такмичења ученика на републичком, савезном и међународном нивоу, у складу са утврђеним средствима, а према програмима и критеријумима које прописује министар;**¹
- 6) рад уникатних школа и школа од посебног интереса за Републику, које одреди Влада.

На утврђивање и обрачун плата, накнада и других примања запослених у установама примењују се прописи којима се уређују плате, накнаде и друга примања запослених у државним органима и јавним службама.

Средства из буџета јединице локалне самоуправе

Члан 143.

У буџету јединице локалне самоуправе обезбеђују се у области предшколског васпитања и образовања средства за:

- 1) остваривање делатности предшколског васпитања и образовања (полудневни и целодневни боравак, исхрана, нега и превентивна заштита деце предшколског узраста) у висини 80% од просечне цене по детету, укључујући средства за плате, накнаде и друга примања, социјалне доприносе на терет послодавца, порез на фонд зарада, отпремнине и помоћи запослених у дечјим вртићима и остале текуће расходе;
- 2) стручно усавршавање запослених;
- 3) изградњу и капитално одржавање зграда и објеката и пројектно планирање;
- 4) опремање дечјих вртића.

У буџету јединице локалне самоуправе у области основног и средњег образовања и васпитања обезбеђују се средства за:

- 1) стручно усавршавање запослених;
- 2) превоз запослених;
- 3) превоз ученика **основне школе**¹ који су настањени на удаљености већој од четири километра од седишта школе, ако на тој удаљености нема школе, а за ученике ометене у развоју без обзира на удаљеност места становања од школе;

- 4) **превоз ученика на републичка такмичења;**¹
- 5) изградњу и капитално одржавање зграда и објеката и пројектно планирање;
- 6) опремање школа;
- 7) друге текуће расходе, осим оних за које се средства обезбеђују у буџету Републике.

У буџету јединице локалне самоуправе обезбеђују се и средства за заштиту и безбедност деце, односно ученика у складу са прописаним мерама из члана 44. овог закона.

Обезбеђивање вишег стандарда образовања

Члан 144.

Установа може учешћем родитеља ученика, јединице локалне самоуправе, донатора, спонзора или од проширене делатности да обезбеди средства за виши стандард од утврђеног педагошког стандарда у области предшколског, основног и средњег образовања.

Средства из става 1. овог члана користе се за побољшање стандарда образовања и васпитања у погледу простора, опреме и наставних средстава, за остваривање програма који нису делатност установе, за исхрану и помоћ ученицима.

XI. КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 145.

Новчаном казном од 30.000 до 100.000 динара казниће се за прекршај установа ако:

- 1) почне са радом, организује издвојено одељење, обавља проширену делатност, изврши статусне промене и промене назива и седишта установе на начин и по поступку који није прописан чл. 34. до 37. овог закона;
- 2) не пропише начин и поступак за заштиту и безбедност деце, односно ученика (члан 44);
- 3) угрожава, омаловажава или дискриминише групе и појединце по основу расне, националне, језичке, верске или полне припадности, психичке или физичке конституције, социјалног или културног порекла, односно политичког опредељења и ако подстиче такве активности (члан 46. ст. 1. до 3);
- 4) дозволи страначко организовање или деловање у установи и коришћење простора установе у те сврхе (члан 46. став 4);
- 5) не донесе развојни план и годишњи програм рада у року прописаном овим законом или их не примењује (чл. 48. и 81);
- 6) не остварује програм образовања и васпитања донет на основу овог закона (чл. 68. до 74);

- 7) не упише дете у дечји вртић, односно основну школу ради похађања припремног предшколског програма (члан 89);
- 8) не упише дете које има пребивалиште на подручју школе (члан 90);
- 9) спроводи оглед без одобрења министра или врши статусне промене за време огледа (члан 93);
- 10) употребљава уџбеник или наставно средство које није одобрено (члан 94);
- 11) прими у радни однос наставника, васпитача или стручног сарадника који не испуњава услове из чл. 110. до 113. овог закона или на начин и по поступку који није прописан чл. 121. и 122. овог закона;
- 12) закључи уговор о извођењу наставе супротно члану 124. овог закона;
- 13) не удаљи са рада наставника, васпитача или стручног сарадника због учињене теже повреде радне обавезе (члан 128);
- 14) не поступи по решењу просветног инспектора (члан 135. тачка 9).

Новчаном казном од 5.000 до 30.000 динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана и директор, односно одговорно лице установе.

Члан 146.

Новчаном казном од 1.000 до 10.000 динара казниће се за прекршај родитељ, односно старатељ ако намерно или без оправданог разлога не упише дете у дечји вртић ради похађања припремног предшколског програма или ако дете неоправдано изостаје из дечјег вртића (члан 89. став 3).

Члан 147.

Новчаном казном од 1.000 до 10.000 динара казниће се за прекршај родитељ, односно старатељ ако намерно или без оправданог разлога не упише дете у основну школу или ако дете без оправданих разлога не похађа наставу у основној школи (члан 90. став 1. и члан 96. став 2. тачка 1)).

Члан 148.

Новчаном казном од 10.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај **заводи ако не припреме одговарајући материјал и доставе га министру, односно Савету у датом року (члан 25. став 2).**¹

Новчаном казном од 1.000 до 10.000 динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана и директор **завода.**¹

ХИ. ПОВЕРАВАЊЕ ПОСЛОВА ДРЖАВНЕ УПРАВЕ АУТОНОМНОЈ ПОКРАЈИНИ

Члан 149.

Послови утврђени чланом 32. ст. 4. и 5, чланом 34. став 2, чланом 35. став 3, чланом 36. став 3, чланом 37. став 3, чланом 38. ст. 2. и 3, чланом 39. став 2, чланом 53. став 5, чланом 55. став 1, **чланом 59. ст. 4, 5, 7. и 8¹, чланом 60. ст. 1. и 2,¹** чланом 61. став 2, чланом 62. ст. 3. и 4, чланом 80. став 5, чланом 82. став 3, чланом 83. став 1, чланом 134. став 2. тач. 1) и 2) и ст. 4. и 5. и чланом 136. овог закона, поверавају се аутономној покрајини.

Покрајински органи сарађују са републичким органима и органима локалне самоуправе у обављању послова из става 1. овог члана.

Министарство има према аутономној покрајини, у погледу поверених послова државне управе из става 1. овог члана, права и дужности прописане законом којим се уређује државна управа.

ХИИ. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Чл. 150. и 151. брисани.

Члан 152.

Влада, односно орган аутономне покрајине ће у року **од две године¹** од дана ступања на снагу овог закона утврдити мрежу средњих школа.

Влада ће у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона утврдити критеријуме за доношење мреже дечјих вртића и основних школа.

Јединица локалне самоуправе ће у року **од две године¹** од дана утврђивања критеријума из става 2. овог члана утврдити мрежу дечјих вртића и основних школа на свом подручју.

Члан 153.

Подзаконски акти донети до ступања на снагу овог закона примењују се ако нису у супротности са овим законом, до доношења прописа на основу овог закона.

Члан 154. брисан.

Члан 155.

Установа је дужна да у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона усагласи статут, организацију и начин рада са овим законом.

Установа је дужна да пропише мере, начин и поступак ради заштите и безбедности деце, односно ученика из члана 44. овог закона, у року од три месеца од дана ступања на снагу овог закона.

Установа је дужна да донесе правила понашања у установи у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Школа ће донети развојни план најкасније до краја школске 2005/2006, а дечји вртић - до краја 2007. године.

Члан 156.

Установи која је покренула поступак за верификацију пре ступања на снагу овог закона, утврдиће се испуњеност услова по прописима који су важили до дана ступања на снагу овог закона.

Члан 157.¹

Школски одбор основне школе донеће школски програм за први разред првог циклуса основног образовања до почетка школске 2003/2004. године.

Члан 158.

Одредба члана 68. став 1. овог закона примењиваће се почев од 2004. године.

Члан 159.

Одредбе члана 89. ст. 2. до 4. овог закона примењиваће се почев од школске **2006/2007.¹** године.

Члан 160.

Скупштина општине, односно скупштина града именоване управни одбор дечјег вртића у року од два месеца од дана усаглашавања статута и организације и рада дечјег вртића са овим законом.

Школски одбор основне, односно средње школе именован до дана ступања на снагу овог закона обављаће послове из своје надлежности до истека мандата.

Савет родитеља основне, односно средње школе изабран до дана ступања на снагу овог закона обављаће послове из своје надлежности до истека мандата.

Члан 161.

Директор установе изабран до дана ступања на снагу овог закона дужан је да у року од годину дана од дана доношења подзаконског акта из члана 58. став 11. овог закона **положи испит за директора.**¹

Директору престаје дужност ако не положи испит у року из става 1. овог члана.¹

Управни одбор дечјег вртића изабраће директора у року од 60 дана од дана конституисања управног одбора.

Директору дечјег вртића који обавља дужност у мандату, а чији је оснивач јединица локалне самоуправе, престаје мандат даном избора новог директора, у складу са овим законом.

Школски одбор који није расписао конкурс, односно изабрао директора у року прописаном законом који је важио до дана ступања на снагу овог закона, расписаће конкурс и изабраће директора на основу овог закона у року од 60 дана од дана његовог ступања на снагу, с тим да директор савлада програм обуке у року из става 1. овог члана.

Члан 162.

Запослени у установи који је до дана ступања на снагу овог закона обављао послове секретара установе, а није дипломирани правник, може да обавља ове послове до краја школске 2005/2006. године.

Запослени из става 1. овог члана распоређује се на друге одговарајуће послове, а ако таквих послова нема распоређује се, уз његову сагласност, за обављање административно - техничких послова. Лице које одбије распоређивање остварује право запосленог за чијим је радом престала потреба.¹

Запослени установе који обавља послове секретара и који је дипломирани правник, а засновао је радни однос до дана ступања на снагу овог закона, дужан је да положи стручни испит у року од **три**¹ године од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 163.¹

Наставник, васпитач и стручни сарадник који је до дана ступања на снагу овог закона засновао радни однос у установи и има положен стручни испит, сматра се да има лиценцу, од дана ступања на снагу овог закона.

Наставник, васпитач и стручни сарадник без положеног стручног испита и приправник који је до дана ступања на снагу овог закона засновао радни однос имају право да полажу стручни испит, по програму и на начин прописан до дана ступања на снагу овог закона, у року од две године од дана ступања на снагу овог закона.

Наставник, васпитач и стручни сарадник из става 2. овог члана који положи стручни испит сматра се да има лиценцу, од положеног стручног испита.

Члан 164.

Наставник у поступку обуке за школски програм, има право на одсуство из члана 120. став 4. овог закона у трајању до 12 дана.

Члан 165.

После ступања на снагу овог закона лице без лиценце које испуњава услове за наставника, васпитача и стручног сарадника може да заснује радни однос у установи по прописима који су важили до дана ступања на снагу овог закона, а најдуже до краја школске 2005/2006. године.

Лице из става 1. овог члана има обавезу да стекне лиценцу у року од две године од доношења програма за лиценцу.

Члан 166.

Лице које је на дан ступања на снагу овог закона обављало послове просветног инспектора може и даље да обавља те послове.

Лице из става 1. овог члана које на дан ступања на снагу овог закона није положило правосудни испит, стручни испит за рад у државним органима или за секретара установе дужно је да га положи у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона, а уколико га не положи, престаје му радни однос.

Члан 167.

Лице које је на дан ступања на снагу овог закона обављало послове школског надзорника, школског развојног планирања и стручног усавршавања или саветника за наставни план и програм у Министарству, може да обавља послове просветног саветника ако у року од шест месеци од доношења програма за просветног саветника положи тај испит.

Члан 168.¹

За школску 2003/2004. годину упис започет у први разред основне школе обавиће се по прописима који су важили до дана ступања на снагу овог закона.

У први разред школске 2004/2005. године уписују се деца од шест и по година до седам година и осам месеци, а могу да се упишу и деца са шест година и пет месеци.

Чл. 169. до 171. брисани.

Члан 172.

Ученици који на дан ступања на снагу овог закона стичу средње образовање и ученици који се закључно са школском 2005/2006. годином упишу у први разред средње школе стичу средње образовање на основу Закона о средњој школи ("Службени гласник РС", бр. 50/92, 53/93, 67/93, 48/94, 24/96, 23/02, 25/02, 62/03 и 64/03) и прописа донетих на основу њега, а од школске 2006/2007. године, на основу овог и посебног закона.

Члан 173.

Одредбе члана 101. ст. 4. и 8. до 11. овог закона примењују се почев од школске 2003/2004. године и на ученике који имају право да стекну образовање по прописима донетим до ступања на снагу овог закона.

Члан 174.

Даном ступања на снагу овог закона престају да важе одредбе:

- чл. 3. и 4, члана 6. став 1, члана 7, чл. 9. до 19, члана 23. став 1, чл. 24. и 28, чл. 35. до 39, члана 40. став 2, чл. 59, 64, 67. и 68, чл. 70. до 81, чл. 115. до 122а, чл. 138. и 139, члана 140. став 1. тач. 1, 1а, 4, 5, 7, 10. и 11. и члана 141. Закона о основној школи ("Службени гласник РС", бр. 50/92, 53/93, 67/93, 48/94, 66/94 и 22/02);

- члана 3, члана 4. став 1, чл. 6, 8. и 10, члана 11. ст. 2. и 3, чл.12. до 22, члана 25. став 1, чл. 28, 29, 36. и 37, чл. 58. и 61, члана 64. став 1. у делу који се односи на рок, чл. 68. до 83, чл. 85. до 88а, чл. 89. до 92а, чл. 105. до 108е и члана 109. став 1. тач. 2, 8, 9, 10. и 11. Закона о средњој школи ("Службени гласник РС", бр. 50/92, 53/93, 67/93, 48/94, 24/96 и 23/02);

- члана 2. тач. 3) и 4), чл. 3. и 4, члана 11. став 1. тач. 6) и 7) и ст. 2. до 4, чл. 31. до 33, члана 36. став 2, чл. 43. и 44, чл. 45. до 53. у делу који се односи на предшколске установе, чл. 54. до 62, члана 66. у делу који се односи на предшколско васпитање и образовање, чл. 67. до 72. у делу који се односи на предшколске установе и члана 77. Закона о друштвеној бризи о деци

("Службени гласник РС", бр. 49/92, 29/93, 53/93, 67/93, 28/94, 47/94, 48/94, 25/96 и 29/01).

Члан 175.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Србије".

ОДРЕДБЕ ЗАКОНА О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О ОСНОВАМА СИСТЕМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА ("СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РС", БРОЈ 58/2004) КОЈЕ НИСУ УНЕТЕ У ТЕКСТ ЗАКОНА О ОСНОВАМА СИСТЕМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Члан 65.

Ученици уписани школске 2003/2004. године у први разред основне школе стичу основно образовање и васпитање у осмогодишњем трајању, у складу са овим законом и прописима донетим на основу њега.

Ученици који се почев од школске 2004/2005. године уписују у први разред основне школе стичу основно образовање и васпитање, на основу овог закона и прописа донетих на основу њега.

Ученици који на дан ступања на снагу овог закона похађају други и трећи разред, до уписа у пети разред стичу основно образовање и васпитање на основу Закона о основној школи ("Службени гласник РС", бр. 50/92, 53/93, 67/93, 48/94, 66/94, 22/2002, 62/03 и 64/03) и прописа донетих на основу њега, а од уписа у пети разред, на основу овог закона и прописа донетих на основу њега.

Ученици који на дан ступања на снагу овог закона похађају четврти до осмог разреда стичу основно образовање и васпитање на основу Закона о основној школи и прописа донетих на основу њега.

Савет ће поступно прописати наставни план и програм за сваки разред до уписа ученика из ст. 2. до 4. овог члана у други циклус основног образовања и васпитања.

Изузетно, министар ће донети наставни план и програм за први и други разред основног образовања и васпитања у року од 60 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Школски одбор основне школе донеће школски програм за први и други разред до почетка школске 2004/2005. године.

Члан 66.

Ученици који на дан ступања на снагу овог закона стичу основно, односно средње музичко и балетско образовање и ученици који се закључно са школском 2005/2006. годином упишу у први разред музичке, односно балетске школе стичу образовање на основу Закона о основној школи и Закона о средњој школи и прописа донетих на основу њих, а од школске 2006/2007. године на основу овог и посебног закона.

Члан 67.

Одредба члана 36. овог закона примењује се почев од школске 2004/2005. године.

Члан 68.

Просветни савет, образован у складу са одредбама Закона о основама система образовања и васпитања, престаје са радом даном ступања на снагу овог закона.

Члан 69.

Народна скупштина именоват ће чланове Савета из члана 2. овог закона у року од 60 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Подносиоци листа кандидата из члана 2. став 3. овог закона дужни су да доставе листе кандидата у року од 30 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Ако подносиоци листа не доставе листе у року из става 2 овог члана, Народна скупштина именује чланове Савета из реда прописане структуре.

Члан 70.

Влада ће у року од 30 дана од дана ступања на снагу овог закона основати заводе из члана 6. овог закона.

Центри основани у складу са одредбама Закона о основама система образовања и васпитања укидају се на дан ступања на снагу одлука о оснивању завода.

Центри ће сачинити завршне рачуне са стањем на дан истека рока из става 2. овог члана.

Комисија коју образује Влада извршиће попис имовине и деобни биланс центара из става 2. овог члана.

Имовину, права и обавезе, као и запослене центара преузимају заводи, у складу са делатношћу утврђеном овим законом.

Неуτροшена средства за рад центара из става 2. овог члана, опредељена у буџету Републике Србије за 2004. годину, усмериће се преко текуће буџетске резерве за рад завода.

Члан 71.

Установа је дужна да у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона усагласи статут, организацију и начин рада са овим законом.

Члан 72.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Србије".